

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**НЕОВЛАШЋЕНО ДРЖАЊЕ ОПОЈНИХ ДРОГА –
КРИВИЧНО-ПРАВНИ АСПЕКТ**

(мастер рад)

Ментор
Проф. др Душица Миладиновић -
Стефановић

Студент
Емилија Стошић
Број индекса: М 009/19-О

Ниш, 2020. године.

САДРЖАЈ

1. УВОД.....	4
2. ОПОЈНЕ ДРОГЕ.....	7
2.1. Појам опојних дрога.....	7
2.2. Врсте опојних дрога.....	7
2.3. Штетна дејства опојних дрога.....	10
2.4. Зависност од употребе опојних дрога.....	12
2.5. Историјат употребе опојних дрога.....	14
3. МЕЂУНАРОДНИ ИЗВОРИ У ВЕЗИ СА СУЗБИЈАЊЕМ ЗЛОУПОТРЕБЕ ОПОЈНИХ ДРОГА.....	16
3.1. Јединствена Конвенција о опојним дрогама из 1961. године.....	17
3.2. Конвенција о психотропним супстанцама из 1971. године.....	18
3.3. Конвенција Уједињених нација против незаконитог промета опојних дрога и психотропних супстанци из 1988. године.....	19
4. УПОРЕДНО ПРАВО – НЕОВЛАШЋЕНО ДРЖАЊЕ ОПОЈНИХ ДРОГА У НЕКИМ БИВШИМ ЗЕМЉАМА СФРЈ.....	20
4.1. Црна Гора.....	20
4.2. Република Српска.....	21
4.3. Федерација Босна и Херцеговина.....	22
4.4. Хрватска.....	23
4.5. Уместо закључка – упоредно право.....	24
5. КРИВИЧНА ДЕЛА У ВЕЗИ СА ОПОЈНИМ ДРОГАМА У ПОЗИТИВНОМ ЗАКОНОДАВСТВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ.....	25
5.1. Неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога.....	26
5.2. Омогућавање уживања опојних дрога.....	28
6. НЕОВЛАШЋЕНО ДРЖАЊЕ ОПОЈНИХ ДРОГА.....	29
6.1. Историјат инкриминације у законодавству Републике Србије.....	29
6.2. Позитивно законодавство Републике Србије.....	30
6.3. Елементи бића кривичног дела.....	31
6.4. Кривичне санкције.....	34
6.4.1. Казне.....	34
6.4.2. Мере безбедности.....	36

7. ОДНОС КРИВИЧНОГ ДЕЛА НЕОВЛАШЋЕНА ПРОИЗВОДЊА И СТАВЉАЊЕ У ПРОМЕТ ОПОЈНИХ ДРОГА И КРИВИЧНОГ ДЕЛА НЕОВЛАШЋЕНО ДРЖАЊЕ ОПОЈНИХ ДРОГА	39
7.1. Проблем правне квалификације у судској пракси.....	39
7.2. Проблем идентитета оптужбе и пресуде	42
8. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА.....	45
9. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА.....	50
10. ЛИТЕРАТУРА.....	52
11. ДОКУМЕНТАЦИЈА.....	55
12. САЖЕТАК И КЉУЧНЕ РЕЧИ.....	57
13. АВСТРАСТ.....	58
14. БИОГРАФИЈА	59

1. УВОД

Поред алкохолизма, као данас најраспрострањеније тзв. велике токсикоманије, у болести зависности спада и зависност од дроге – наркоманија, чија се распрострањеност са развојем друштва и те како повећава.

Проблем са опојним дрогама није нова појава, већ на употребу опојних дрога наилазимо још код старих народа. Наиме, претпоставља се да је човек своја прва искуства са опојним дрогама имао још у палеолитском добу, коју је међутим, у почетку користио у различите сврхе од оних у које се то чини данас. У том смислу, употреба различитих врста биљака које су изазивале код људи промену свести, размишљања и понашања, била је ограничена на тачно одређене случајеве или прилике, као што су лечење, ублажавање болова или умора, те ритуали, односно магијско – религијски обреди. Због промене свести која се дешавала употребом таквих супстанци, примитиван човек је опојну дрогу доживљавао као изразиту светињу, због чега је њена употреба увек била под надзором свештеника и племенских старешина.

Како се протеком времена развијало друштво, тако се повећавао број конзумента опојне дроге, те је у многим земљама света дошло до њене масовне употребе, а касније и злоупотребе, и то јер употребом исте људи осећају задовољство, смиреност, на тај начин се клоне реалности и изазова које са собом носе свакодневне животне ситуације.

Одговор друштва на овај социјални проблем који је попримио глобалне размере, био је увођење истог кроз кривична законодавства и формулисање кривичних дела која би спречила даље ширење ове негативне социомедицинске појаве. Кривични законик наше државе познаје три кривична дела у вези са опојним дрогама, и то:

1. Неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога, из чл. 246;
2. Неовлашћено држање опојних дрога, из чл. 246а;
3. Омогућавање уживања опојних дрога, из чл. 247,

при чему сва припадају групи кривичних дела против здравља људи, глави 23. Кривичног законика Републике Србије.¹

Овај рад посвећен је обради теме неовлашћено држање опојних дрога, сагледано са кривично правног аспекта, а методи који су приликом исте коришћени су нормативни,

---

¹ Кривични законик Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“ бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108,2014, 94/2016 и 35/2019).

историјски, метод анализе и метод статистичке обраде. Избор ове теме, као и циљ њене обраде, у вези је указивања на чињеницу да је наркоманија као болест зависности у светским оквирима, а и у нашој земљи, попримила облик епидемије на који начин је постала својеврсан цивилизацијски проблем поготово међу младима, што посебно указује на озбиљност читаве ситуације.

Наиме, први део рада садржаће податке о појму и врстама опојних дрога, којих са развојем науке и фармацеутске индустрије има све више, и које су све лакше доступније свим слојевима друштва, што посебно негативно утиче на пораст броја зависника, а самим тим и на све већу распрострањеност ове појаве. Такође, указаћу и на зависност од опојних дрога, која представља најзначајнији поремећај који настаје њиховом конзумацијом, као и на штетан утицај опојних дрога како на организам самих конзумента, тако и на њихов утицај на друштво у целини, јер злоупотреба дрога данас представља итекако негативну друштвену, те тешку криминогену појаву. У вези с тим, указаћу и на историјат употребе опојних дрога, која је најпре била у многим друштвима прихваћена као облик нормалног понашања, али чије је уживање од стране друштва било одређено прописаним условима и границама, и то врло често строгим законима традиције, што је у великој мери ублажавало негативне последице које уживање ових супстанци носи са собом.

Даљи ток рада тицаће се позитивног кривичног законодавства Републике Србије, и то групе кривичних дела против здравља људи, те кривичних дела која су у вези са опојним дрогама, са акцентом на кривично дело новлашћено држање опојних дрога из чл. 246а Кривичног законика. У том смислу, посебна пажња посвећена је обради појма предметног кривичног дела, те елемената овог кривичног дела и његових основних карактеристика, као и кривичних санкција које се изричу учиниоцима истог – казни затвора и новчане казне, као и мера безбедности и то у сваком конкретном случају обавезне мере безбедности одузимање предмета, те мере безбедности обавезно лечење наркомана – у одређеним случајевима када је по оцени суда њено изрицање потребно.

Затим су овим радом анализирани подаци правосудних органа добијени као резултат спроведеног истраживања, пре свега на подручју Вишег суда у Нишу, и то статистичких података о броју донетих правноснажних пресуда за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а Кривичног законика за период од 2014. до 2018. године, као и података о самим учиниоцима и изреченим кривичним санкцијама, а

које је спроведено прегледом судских уписника за предметно кривично дело, за које је Виши суд у Нишу преквалификовао оптужни акт Вишег јавног тужилаштва у Нишу. С тим у вези, указаћу и на тренутни спорни проблем идентитета оптужбе и пресуде, који у судској пракси често постоји када суд оптуженог за кривично дело Неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл. 246 Кривичног законика, у недостатку доказа, истог осуди за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а Кривичног законика.

Крај рада садржаће моја закључна разматрања која су у вези са добијеним подацима поменутих спроведених истраживањима, а која се односе на ову патолошку, а све више распрострањену социјалну појаву, у складу са чињеницом да она спада у категорију значајних проблема савременог доба, и то међу свим слојевима друштва и свим старосним узрастима, што све упућује на закључак да је потребна, штавише и неопходна, целисходна и организована борба друштва у целини, а посебно надлежних државних органа у циљу њеног сузбијања и спречавања даљег ширења.

2. ОПОЈНЕ ДРОГЕ

2.1. Појам опојних дрога

Научници нису сагласни у вези одређења појма опојних дрога, те у литератури не наилазимо на јединствено одређење истих. Управо из тог разлога, постоје многобројне дефиниције опојних дрога, али се под предметним појмом најчешће подразумевају било које супстанце које унете у организам могу да изазову физичку, психичку, или пак и једну и другу зависност. Светска здравствена организација (WHO) је 1974. године дала дефиницију опојне дроге, и под истом означила супстанцу која је у стању да, када се нађе у живом организму, модификује његову једну или више функција, и да након поновљене употребе доведе до психичке или физичке зависности.²

У нашем законодавству, појам опојних дрога утврђен је Законом о психоактивним контролисаним супстанцама из 2010. године. У смислу овог закона, опојна дрога је свака супстанца биолошког, односно синтетичког порекла која се налази на Списку, у складу са Јединственом конвенцијом о опојним дрогама („Сл. лист СФРЈ“, број 2/64), односно супстанца која делује примарно на централни нервни систем смањујући осећај бола, изазивајући поспаност или будност, халуцинације, сметње у моторним функцијама, као и друге патолошке или функционалне промене централног нервног система.³

2.2. Врсте опојних дрога

Поделе опојних дрога су многобројне, у зависности од различитих критеријума од којих се приликом поделе полази.

У фармаколошком смислу, опојне дроге деле се на:

- Наркотике, у које спадају сви опијати алкалоиди опијума као и све супстанце чије је дејство слично дејству морфијума, без обзира на њихову хемијску структуру;
- Психостимулаторе, у које спадају кокаин, екстази и амфетамин;

² Terminology and Information on Drugs, UNODCCP, New York, 1999. p. 64.

³ Закон о психоактивним контролисаним супстанцама („Службени гласник Републике Србије“, бр. 99/2010 и 57/2018).

- Психодепресоре, у које спадају барбитурати и седативи и
- Халуциногени, у које спадају кокаин, ЛСД, марихуана и хашиш.⁴

Према интензитету токсичности, разликују се дроге високог и мањег степена токсичности, те у прву групу опојних дрога спадају опијум и његови деривати, хашиш и марихуана, кокаин, ЛСД и др, док у поменутој другој групи спадају углавном медикаментни препарати – лекови и неуроумирујућа дејства.

Ако се као основ поделе узме порекло опојних дрога, све опојне дроге могу се поделити на природне и синтетичке. У групу природних опојних дрога спадају опијум и његови деривати, канабис, биљка кока и њени деривати и др, док у синтетичке дроге спадају разни депресанти, стимуланси, халуциногени итд. Захваљујући убрзаном напретку науке, као и фармацеутске индустрије, синтетичке дроге представљају посебан вид опасности, из разлога јер их је лако синтетисати, стално се појављује много нових врста опојних дрога, а које су таквих карактеристика да изузетно брзо развијају зависност и остављају значајне последице по конзументе истих.

Данас је у употреби велики број разноврсних опојних дрога. Опојне дроге које су у нашој земљи најчешће у употреби су:

Опијум, који има аналгетичка својства због чега се користи за ублажавање изузетно јаких болова. Осим тога, има и хипнотичка својства, у ком смислу се користи и за вештачко изазивање сна. Опијум се конзумира на тај начин што се пије, једе или се на посебан начин пуши. Зависници од ове опојне дроге пију и чај од чауре мака или убризгавају опијум и интравенски.

Морфијум, који има јако аналгетичко дејство, те депресивно дејство на централни нервни систем, али истовремено и паралелно надражајни ефекат на нервни систем, у ком смислу изазива еуфорију која се смењује са депресијом. Морфијум се најчешће конзумира поткожним или интрамускуларним убризгавањем, ретко интравенски.

Хероин, који се најпре користио као лек који је служио одвикавању од морфијума. Хероин изазива еуфорично, аналгетичко и хипнотичко дејство на конзумента ове опојне дроге. Најчешће се у организам уноси ушмркавањем, пушењем или инјекцијама. Карактеристично за ову врсту опојне дроге јесте брз раст толеранције, односно смањење ефекта при поновљеном узимању исте дозе, у ком смислу је потребно сваки следећи пут

---

⁴ Николић Д, Наркоманија – злочин или казна, Српско удружење за кривично право, Београд, 2001. стр. 19.

узимати већу количину дозе хероина у циљу постизања истог ефекта.⁵ Граница интоксикације код ове опојне дроге је изузетно ниска, те су врло честе нагле смрти изазване конзумацијом хероина.

Амфетамини, који као снажни стимулатори нервног система доводе организам у стање продужене будности и повећане активности. Најпре је откривен овај њихов ефекат а нешто касније, и депресивни ефекат на апетит код конзументата амфетамина. Код ове врсте опојних дрога врло брзо се развија психичка зависност – хабитуација, те се процењује да је развијање исте много брже него код свих осталих опојних дрога. Карактеристично за конзументе ове опојне дроге је и то да се код њих врло брзо развија параноидна структура личности, а при наглom прекиду конзумације исти су склони суицидном понашању.

Марихуана је врста опојне дроге која се у употреби налази у облику сасушених листова или расцветалих делова индијске конопље, која је у ботаници позната под називом *Cannabis indica*, због чега се ова опојна дрога назива и Канабис, а зависност од исте – канабиноманија. Активни састојак је тетрахидроканабинол или ТХЦ. Злоупотреба ове опојне дроге конзумента води изван света реалности, где у еуфорији настаје велики број различитих халуцинација, а исти верују да се у том стању налазе данима или чак седницама. Карактеристично стање које настаје дуготрајном злоупотребом марихуане, јесте појачана раздражљивост, нервоза, те слабост памћења која прелази у хипнозу, што све води у коначан резултат – развијање деменције код конзументата. Из марихуане се добија и **хашиш**, као врста опојне дроге јача од марихуане шест до десет пута, и то јер у себи садржи више смоле у којој се налази тетрахидроканабинол. Најчешћа конзумација и марихуане и хашиша је путем пушења.

Кокаин је врста опојне дроге која код конзумента, у првој фази, изазива осећај неограничене интелектуалне моћи, смањење телесног и менталног замора, док се при употреби повећане дозе код истих најчешће јављају невољни покрети и грчеви. У другој фази конзумације доминирају депресивна стања. Најчешћи начин конзумације јесте ушмркавање, а нешто ређе и интравенским путем. Дуготрајно ушмркавање изазива перфорацију носне преграде, што је и основна карактеристика хроничних кокаиномана. Осим тога, интравенска примена кокаина врло брзо доводи до пропадања и изумирања вена. Дуготрајна употреба кокаина не доводи до развијања толеранције и физичке

---

⁵ Деспотовић А, Игњатовић М, Зависност од дрога и лекова наркоманије, Ниш, 1980, стр. 15.

зависности, али утиче на врло брзо развијање психичке зависности, која је код кокаина изражена као најснажнија у односу на све остале врсте опојних дрога које су у употреби. Такође, употреба кокаина узрокује промене у виду параноје, суманутих идеја, халуцинација, као и карактеристичних кокаинских психоза, од којих је најтипичнија кокаинска параноидна психоза. Због степена озбиљности поремећаја који настају употребом опојне дроге кокаин код зависника, неопходно је њихово болничко лечење.

ЛСД као врста опојне дроге се у медицини сматра најотровнијом хемијском супстанцом која је савременом човеку позната, у ком смислу смрт од употребе исте може наступити и од количине од 700 микрограма. Има дејство које је код конзумента манифестовано појавом конфузног менталног стања, које је најчешће праћено мноштвом морбидних феномена. Конзументи су у уверењу да се под утицајем ове дроге трансформишу у друге личности или неке животиње, а по престанку дејства исте, о томе имају потпуну амнезију. При узимању једне дозе, али и при дуготрајној конзумацији, код уживаоца се могу јавити реакције од лудила до њихове смрти. ЛСД оштећује могућност памћења, упамћивања, способности расуђивања, те могућности опажања боја и величина околних предмета.

Екстази је врста опојне дроге која се по својим карактеристикама сврстава између стимуланса и халуциногена и код конзумента изазива еуфорију, конфузију али и осећај разумевања у већој мери и себе и других људи у околини. Ова опојна дрога изазива иреверзибилне дегеративне промене на мозгу, а њено дејство је толико снажно да може да доведе до уништења ткива на које делује и после само неколико таблета. Посебно је популаран међу младом популацијом, коју исти користе због свих амфетаминских и халуциногених ефеката које изазива у организму конзумента.

2.3. Штетна дејства опојних дрога

Многе супстанце које су код људи изазивале промену свести и понашања у почетку су се показале као врло корисне, међутим тек касније се показало да исте могу имати и штетне, те неочекиване ефекте. Узимање опојних дрога је пре свега у великој мери штетно по здравље људи, чији организам еволуцијом није припремљен за стално излагање

њиховом дејству, на који начин исте негативно утичу на развој и сам живот конзумента, на његову ужу породицу и на посао, те на друштво у целини.

Наиме, непосредна штетна дејства по здравље конзумента су доминантно локализована у ткиву јетре и мозга, у том смислу што се токсичним материјама по организам човека, каква управо и јесте опојна дрога, у људском организму бави пре свега јетра, на којој се јављају карактеристичне патолошке промене услед конзумације исте. Такође, опојне дроге спадају у ред супстанци које делују на централни нервни систем, и то на ћелије и центре који се пре свега налазе у мозгу. Делујући на ове ћелије и центре, дроге изазивају поремећај општег понашања и менталне активности конзумента, поремећај будности и спавања, перцепције, потребу за сталним и поновљеним узимањем опојне дроге.

Токсично дејство опојних дрога огледа се и у утицају на остале органе у организму човека, од којих исте посебно оштећују бубреге, преко којих се такође метаболишу и елиминишу из организма, те плућа, срце и крвне судове, као и кардиоваскуларни систем у целини. Исто тако, на овај начин врло често долази и до озбиљних инфекција бактеријама или вирусима који се преносе зараженим иглама или сексуалним односима са инфицираном особом, од којих су најчешће инфекције вирусима ХИВ, хепатитиса Б и Ц.

Осим наведеног, опојне дроге су изазивачи и карактеристичног феномена толеранције, физичке и психичке зависности, апстиненцијалног синдрома, а након дуге и хроничне употребе опојних дрога, исте су и узрочници многих менталних и соматских обољења. Непосредна штетна дејства се огледају и у физичким оштећењима на телу конзумента, у смислу ситних ожиљака на кожи у виду трагова убода иглом у низу по рукама и другим деловима тела услед интравенске конзумације опојних дрога, те карактеристичног изгледа зависника – уске зенице, изразито бледило лица, приметан губитак телесне тежине, запуштен изглед. Осим тога, дуготрајна употреба опојних дрога може узроковати и смрт конзумента, и то због запаљенских органа или опште крвне заразе, као и због узимања прекомерне дозе опојне дроге, у ком случају говоримо о предозирању.

У складу са наведеним, дејства опојних дрога су индивидуално деструктивна, те врло често и смртоносна, а штетно дејство по друштво у целини огледа се у свим елементима епидемијске опасности.

2.4. Зависност од употребе опојних дрога

Дефиниције зависности од опојних дрога су, као и дефиниције самих опојних дрога, многобројне у литератури. Једна од најприхватљивијих је дефиниција Светске здравствене организације (WHO), која под наркоманијом (зависношћу од дроге) подразумева стање периодичне или хроничне интоксикације (затрованости) које је изазвано поновљеним узимањем опојне дроге.⁶ Према дефиницији Комитета експерата Светске здравствене организације зависност представља „скуп психолошких, бихевиоралних и конгнитивних феномена различитог интензитета, у ком узимање психоактивне супстанце заузима приоритет“.⁷ Према препоруци Светске здравствене организације овај израз је уведен и у нашу терминологију.

Карактеристике зависности од опојних дрога су:

- неодољива жеља за узимањем опојне дроге, те жеља да се иста набави по сваку цену;
- тенденција повећања дозе опојне дроге која се користи при свакој следећој конзумацији – феномен толеранције;
- постојање психичке или физичке, или и психичке и физичке зависности;
- штетне последице по појединца и друштво у целини;
- појава апстиненцијалног синдрома после наглог прекида узимања дроге.

Злоупотребом опојних дрога се врло брзо долази у стање физичке или психичке зависности, или у стање обе од поменутих зависности истовремено. Психичка зависност или хабитуација карактеристична је за све врсте опојних дрога и дефинише се као јака емоционална потреба да се узме опојна дрога, било да се тиме постигне задовољство, било да се на тај начин избегну непријатности због лишавања од опојних дрога.⁸ Физичка зависност, која се често обележава као адикција, не појављује се код свих облика злоупотребе опојних дрога. Она се дефинише као стање адаптације на опојну дрогу, а испољава се кроз карактеристичне физиолошке поремећаје, као теже облике поремећаја

---

⁶ Ђирић З, Димитријевић Б: Основи судске психијатрије и судске психологије, СКЦ, Ниш, 2009, стр. 189.

⁷ Цоковић С, Кривично дело неовлашћено држање опојних дрога у домаћем и упоредном кривичном законодавству, Правни факултет Ниш, 2017, стр. 104.

⁸ Деспотовић А, Игњатовић М, Зависност од дрога и лекова наркоманије, оп. цит, стр. 15.

здравља људи, када се прекине са узимањем опојне дроге, познате као апстиненцијални синдром.⁹

Апстиненцијални синдром подразумева скуп телесних и психичких симптома насталих при прекиду узимања дроге, чији ће феномени и ток зависити од врсте супстанце, трајања зависности и других чинилаца.¹⁰ Наиме, ради се о таквом поремећају код кога се јавља читав скуп симптома различите тежине и врсте, која настаје услед потпуног или непотпуног прекида узимања супстанце која је до тада узимана у значајном периоду, претежно у великим дозама и где је већ дошло до развоја болести зависности.¹¹

Код редовних конзумента дроге овај синдром се јавља и неколико сати по уношењу дроге и ствара немир, агресивност, бунило, неповезан говор, бол у костима и мишићима, појачано лучење носног секрета, повраћање, осећај хладноће, самоубилачке мисли и друге симптоме. Апстиненцијални синдром је некада праћен и поремећајем свести, углавном делиријумом – апстиненцијални делиријум, у којим ситуацијама је стање пацијента још теже, а такав поремећај свести доводи до неадекватног доживљавања стварности и измењеног понашања, некада и са криминогеним последицама.¹²

Врло често зависник у кратком временском периоду исцрпљује и личне и породичне новчане залихе за набавку опојне дроге, па се услед недостатка новчаних средстава, а због неодољиве жеље за узимањем исте, он упушта у различите облике криминала, и то најчешће имовинског. Уласком у фазу зависности, живот ових лица је усредсређен искључиво на начин како обезбедити нову дозу опојне дроге, а период између две дозе испуњен је страхом да ли ће се нова доза набавити на време, као и смишљањем дозвољеног или деликтног начина набавке исте. У том смислу, зависници троше пуно времена за набавку и узимања ових супстанци, те настављају да узимају супстанце и поред знања о њиховом штетном дејству.

---

⁹ Ибид, стр. 16.

¹⁰ Ћирић З, Димитријевић Б, Основи судске психијатрије и судске психологије, СКЦ Ниш, 2009. година, стр. 189.

¹¹ Ћирић З, Судско – психијатријски аспект менталних поремећаја насталих злоупотребом дрога, Правни факултет Ниш, 2014.

¹² Ибид.

2.5. Историјат употребе опојних дрога

Доступни су подаци да се дрога код од давнина, те да историјат употребе исте обухвата период дуг око 40.000 година. Наиме, на зачетке уживања опојних дрога наилазимо још у древним временима, код старих народа, који су користили различите биљке које су изазивале промене у њиховој свести, размишљању и понашању. Наиме, почетак коришћења опојних дрога везује се за позитивне ефекте ових супстанци. Опојне дроге свој позитивни ефекат остварују пре свега у медицини ради различитих облика лечења, смиривања физичких и психичких болова, отклањање умора и слично.¹³ У те сврхе најчешће су се користили опијум и канабис. Осим тога, опојне дроге користиле су се и у религиозним и церемонијалним ритуалима, магијским и свечаним обредима, јер им је по њиховом схватању, на тај начин омогућено успостављање везе са божанством. У те сврхе су се најчешће користиле халуциногене гљиве. Опојна дрога кока најчешће се користила у исхрани, те у доба ратова како би се код војника подстакла храброст. Поред коришћења на овај начин, употреба и злоупотреба опојних дрога је вековима уназад била и остала високо профитабилан посао. Државе као што су Турска, Тајланд, Кина и Иран, имале су привреду која је била оријентисана на производњу опијумског мака и канабиса, те је често ова производња била главни, а и једини извор прихода за широке масе становништва.

Злоупотреба опојних дрога дакле није нова појава, већ је штавише, стара колико и сама људска цивилизација. Међутим, временом се употреба дроге проширила на тај начин што су је људи почели користити зарад сопственог уживања и задовољства, у ком смислу почетком деветнаестог века долази до масовне употребе опојних дрога, а касније и њене злоупотребе. У том смислу, злоупотреба опојних дрога је за друштво у целини нова појава, коју карактерише њено експлозивно ширење почетком шездесетих година двадесетог века и обухвата доминантан део света, чак у већој мери део света у коме је традиционална употреба опојних дрога непозната или се иста сводила на занемарљиве димензије.

У различитим деловима света се масовно ширење злоупотребе опојних дрога одвијало на различите начине. Наиме, у Азији су томе допринели опијумски ратови које су водиле колонијалне силе са циљем принуде Кине да одобри увоз и уживање опијума,

---

¹³ Павловић М, Кривична дела у вези са опојним дрогама, Зборник радова Правног факултета у Нишу бр. 63/2012, стр. 444.

како би на тај начин профитирале, а исто тако и миграције кинеског становништва. Сједињене Америчке Државе су се са овим проблемом сусреле због досељеника из Кине, чему је допринео и грађански рат, као и лекови који су се давали оболелима који су се налазили на болничком лечењу, а који су били тајног састава и од којих је већина њих садржавала различите врсте опијата. Колонијалне метрополе у Европи су такође била језгра злоупотребе опојних дрога, и то врло често међу изложеним традиционалним професијама као што су лекари, фармацеути, медицински техничари, али исто тако и интелектуалци и уметници. Први светски рат је и за Европу и за Америку створио услове за масовније ширење злоупотребе опојних дрога, те зависности од исте, али Други светски рат доноси њен успон, који се између 1960. и 1970. године експлозивно шири и поприма нове квалитативне и квантитативне карактеристике. Све наведено није заобишло ни наше просторе, те је и у Југославији експлозивно ширење било у складу са Западном Европом. Југославија је најпре постала транзитна земља, али врло брзо и потрошачка, што је протеклом времена добијало све шире размере.

Засигуран допринос ширењу употреба опојних дрога ових размера је вртоглави успон фармацеутске и хемијске индустрије, који је омогућио појаву више врста различитих опојних дрога, и то јер су научници успели да из биљака издвоје, по свом ефекту, много јаче супстанце.¹⁴ Осим тога, у лабораторијским условима се отпочело са производњом и различитих синтетичких дрога, али и са производњом супстанци које саме по себи нису опојне дроге, али могу послужити или обично служе, за производњу истих.

Данас је у неким крајевима света уживање опојних дрога део свакодневнице, уобичајених навика, обичајних правила или део саме културе неких народа. У том смислу се термин злоупотреба опојних дрога мора различито тумачити у различитим деловима света, у зависности од историјских, етнографских или религиозних обележја конкретне земље.

Међутим, већина земаља препознала је све ширу употребу опојних дрога као растући проблем, јер је са развојем цивилизације дошло до епидемијских размера ове појаве, које са собом повлаче низ штетних последица по саме конзументе дроге, али и по

---

¹⁴ Цоковић С, Кривична дела злоупотребе опојних дрога, (докторска дисертација) Правни факултет Ниш, 2015. године, стр. 4.

друштво у целини. На тај начин долази до интервенције у кривичноправном смислу, како на међународном, тако и на националним нивоима појединих држава света.

3. МЕЂУНАРОДНИ ИЗВОРИ У ВЕЗИ СА СУЗБИЈАЊЕМ ЗЛОУПОТРЕБЕ ОПОЈНИХ ДРОГА

С обзиром на то да је велики број земаља препознао употребу опојних дрога као растући проблем, имајући у виду сва негативна и штетна дејства која исте проузрукују како према самим конзументима, тако и према друштвеној заједници у целини, у двадесетом веку је на међународном плану дошло до интервенције у кривично-правном смислу, и то доношењем појединих међународноправних аката, а који се тичу регулације сузбијања опојних дрога.

Тако је најпре фебруара 1909. године у Шангају одржана Међународна конференција, на којој је по први пут тема био проблем злоупотребе опојних дрога.¹⁵ Имајући у виду да представници држава на овој конференцији нису били овлашћени да закључују обавезујуће споразуме, конвенција и није могла бити усвојена. Међутим позитиван исход Конференције у Шангају огледа се у томе што је међу државама које су истој присуствовале, дошло између осталог и до споразума о томе да производња и трговина опијума треба да се ограничи само на медицинске потребе и потребе науке, на који су начин постављени темељи за даљи рад на сузбијању ове нове негативне друштвене појаве, иако овом приликом није донета обавезујућа конвенција.

У јануару 1912. године у Холандији, у Хагу, донета је прва Међународна конвенција о опијуму, која је постала први обавезан инструмент међународног права којим се уређивао и спроводио надзор над незаконитим транспортом опијума, а нарочито поморским.¹⁶ Ова конвенција као таква представљала је темељ за даљу међународну борбу против опојних дрога и психотропних супстанци, а њена је основна сврха била постепено

---

¹⁵ Цоковић С, Кривично дело неовлашћено држање опојних дрога у домаћем и упоредном кривичном законодавству, Зборник радова, Правни факултет Ниш, 2017. године, стр. 104,

¹⁶ Ибид.

заустављање злоупотребе опијума, морфијума, кокаина и других прерађених супстанци и деривата чија би употреба лако довела до злоупотребе.¹⁷

Период након доношења ове Конвенције прати доношење бројних конвенција и протокола, и то: Прве Женевске Конвенције 1925. године, Друге Женевске Конвенције 1931. године, Треће Женевске Конвенције 1936. године, као и три Протокола 1946, 1948 и 1953. године.¹⁸

С обзиром на то да су ови међународноправни акти били далеко од идеалних, постало је неопходно донети нове акте који ће пратити развој конзумације опојних дрога код људи широм света, те којима ће се систематизовати одредбе које се на исто односе, на који начин ће бити олакшана борба против растуће појаве злоупотребе опојних дрога, а које су од изузетног значаја и за домаће законодавство, имајући у виду да је наша држава исте ратификовала и на тај начин преузела на себе обавезу да одредбе ових конвенција инкорпорира у домаће законодавство, у ком смислу су оне постале обавезујуће у нашој земљи.

3.1. Јединствена Конвенција о опојним дрогама из 1961. године

Тако је у Њујорку у Сједињеним Америчким Државама, 20. марта 1961. године усвојена Јединствена Конвенција о опојним дрогама, која садржи педесет и један члан, који се односи директно или индиректно на опојне дроге, а чијим је доношењем престала важност свих претходно донетих конвенција, и која је заправо представљала скуп свих тих аката из области опојних дрога.¹⁹

Ова Конвенција садржи педесет и један члан, који се директно или индиректно, односе на опојне дроге. Државе потписнице исте су се обавезале да ће прибављање, производњу, увоз, извоз, продају, употребу и поседовање опојних дрога строго надzirати и да ће кривично гонити лица која врше наведене радње у вези са опојним дрогама, те да ће ускладити своје законодавство са Конвенцијом и формирати органе који ће водити

---

¹⁷ Доступно на: <http://arhiva.mup.gov.rs/domino/saveti.nsf/drogainformatorl.pdf>. Приступ 14.08.2020. године.

¹⁸ Цоковић С, Кривична дела злоупотребе опојних дрога, оп. цит, стр. 22.

¹⁹ Уредба о ратификацији Јединствене конвенције о опојним дрогама из 1961. године, Пречишћени текст са уграђеним Протоколом о изменама и допунама Јединствене конвенције о опојним дрогама из 1961. године („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори и други споразуми“, број 2/1964 и „Службени лист СФРЈ– Међународни уговори“, бр. 3/1978 – др. закон).

рачуна о њиховом спровођењу – Комисији за опојне дроге, Економско-социјалном савету и Међународном контролном органу за опојне дроге.

Дакле, ратификацијом ове Конвенције, државе су на себе преузеле обавезу да инкорпорирају њене одредбе у својим националним законодавствима. Тако је и Социјалистичка Федеративна Република Југославија ратификовала Јединствену Конвенцију о опојним дрогама отприлике три године након њеног доношења – 26. фебруара 1964. године, и на тај начин на себе преузела горе поменућу обавезу.

Ова Конвенција проширена је Протоколом о измени Јединствене Конвенције о опојним дрогама из 1961. године, који је потписан у Женеви 25. марта 1972. године. Наша држава ратификовала је и овај Протокол, и то 1978. године, којом приликом, међутим, нису прихваћени чланови 9 и 11 истог, те се они неће примењивати на територији Социјалистичке Федеративне Републике Југославије.

3.2. Конвенција о психотропним супстанцама из 1971. године

Годину дана пре доношења Јединствене Конвенције, тачније 1971. године, и то у Бечу, 21. фебруара, донета је и Конвенција о психотропним супстанцама. Потреба за доношењем нове конвенције произилазила је из недостатака претходне, те чињенице да је било неопходно предузети строжије усклађене мере у циљу сузбијања злоупотребе опојних дрога као и не ограничавати употребу ових супстанци у медицинске и научне сврхе.

Ратификацијом Конвенције, државе су на себе преузеле обавезу да њене одредбе инкорпорирају у своја национална законодавства, међу којима и наша земља – Социјалистичка Федеративна Република Југославија, и то дана 19. јула 1973. године.²⁰ Наша земља је међутим, по питању примене одредбе чл. 27 ставила резерву, што подразумева једнострану изјаву којом се једна држава ограђује од извесних одредаба међународног уговора, у смислу да је тај део уговора уопште не везује.²¹

---

²⁰ Закон о ратификацији Конвенције о психотропним супстанцама („Службени лист СФРЈ“ – „Међународни уговори“, бр. 40/1973).

²¹ Цоковић С, Кривична дела злоупотребе опојних дрога, оп. цит, стр. 43.

3.3. Конвенција Уједињених нација против незаконитог промета опојних дрога и психотропних супстанци из 1988. године

Такође у Бечу, 19. новембра 1988. године, на шестом пленарном заседању усвојена је и Конвенција Уједињених нација против незаконитог промета опојних дрога и психотропних супстанци, под окриљем Уједињених нација, као посебно значајна Конвенција, којом је заокружена целина најважнијих донетих међународних конвенција на којима се заснивају основи система контроле опојних дрога као и законодавна решења великог броја савремених држава, која се тичу истог питања.

Доношењу ове Конвенције претходила је решеност многих држава да побољшају сарадњу на сузбијању незаконитог промета опојних дрога морем, у ком је смислу била неопходна координирана акција и добра међународна сарадња, те се потврдила надлежност Уједињених нација у области контроле опојних дрога и психотропних супстанци и изразила жеља да међународни органи који се баве таквом контролом буду у оквиру ове организације.²²

Наиме, државе потписнице ове Конвенције су у преамбули исте изнеле потребу њеног усвајања из жеље да се заокружи целина до тада донетих конвенција, усмерених на борбу против незаконитог промета, а посебно аспекте који нису предвиђени постојећим споразумима, што је све последица забринутости ових држава јер је запажен велики раст незаконите производње, тражње и промета опојних дрога и психотропних супстанци.²³

Конвенција садржи тридесет и четири члана и њеном ратификацијом су државе на себе преузеле обавезу да њене одредбе инкорпорирају у своја законодавства, што је учинила и наша земља – Социјалистичка Федеративна Република Југославија, две године након њеног усвајања, односно 1990. године, настојећи да најважнија решења из ове области угради у своје национално законодавство.²⁴ Посебно је важан чл. 3 ове Конвенције који предвиђа за одређене делатности обавезу страна потписница да их

---

²² Ибид, стр. 47.

²³ Ибид, стр. 46.

²⁴ Закон о ратификацији Конвенције Уједињених нација против незаконитог промета опојним дрогама и психотропних супстанци („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори“, број 14/1990).

предвиде као кривично дело, као и делатности у погледу којих се препоручује њихово инкриминисање.²⁵

4. УПОРЕДНО ПРАВО – НЕОВЛАШЋЕНО ДРЖАЊЕ ОПОЈНИХ ДРОГА У НЕКИМ БИВШИМ ЗЕМЉАМА СФРЈ

4.1. Црна Гора

Кривична дела у вези са опојним дрогама су у Кривичном закону Црне Горе груписана у глави двадесет четвртој, која обухвата групу кривичних дела против здравља људи.²⁶ Кривично законодавство Црне Горе познаје два кривична дела која су у вези са опојним дрогама, и то у члану 300 поменутог законика – кривично дело неовлашћена производња, држање и стављање у промет опојних дрога.

Поменути чланом, у основном облику овог кривичног дела, прописана је забрана производње, прераде, продаје или нуђења на продају супстанци које су проглашене за опојне дроге или биљака које садрже такве супстанце, односно куповање, држање или преношење ради продаје ових супстанци, као и посредовање у продаји или куповини или на други начин стављање у промет истих. Извршилац овог кривичног дела у свом основном облику казниће се казном затвора од две до десет година.

Анализом цитиране законске одредбе закључује се да је радња извршења овог кривичног дела алтернативно одређена. У том смислу ће се поменутом казном казнити лице које производи, прерађује, продаје, нуди на продају, купује, држи или преноси ради продаје опојне дроге, посредује у продаји или куповини опојне дроге или исту на други начин ставља у промет.

Када говоримо о радњи извршења држања опојне дроге у конкретном случају, иста се разликује од радње извршења држања опојне дроге кривичног дела из чл. 246а нашег Кривичног законика, а које се овим радом упоређује. Наиме, разлика је у намери због које се инкриминише радња држање опојне дроге, а која је у чл. 300 Кривичног законика Црне Горе продаја опојне дроге, за разлику од кривичног дела неовлашћено држање опојне

---

²⁵ Стојановић З, Коментар Кривичног законика, Службени гласник, Београд, 2007. године, стр. 574.

²⁶ Кривични законик Црне Горе (Сл. Лист РЦГ, бр. 70/2003, 13/2004 – испр. и 47/2006 и Сл. лист ЦГ бр. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 – др. закон, 40/2013, 56/2013 – испр. 14/2015, 42/2015, 58/2015 др. закон, 44/2017, 49/2018 и 3/2020).

дрогe ради њене сопственe употребе у чл. 246а Кривичног законика Републике Србије.

Тако се закључује да Кривичним законом Црне Горе није инкриминисано држање опојне дроге ради сопственe употребе исте, већ је радња извршења држања опојне дроге инкриминисана једино у оквиру поменутог одредбе Кривичног законика Црне Горе, и то у циљу њеног стављања у промет, те да неовлашћено држање опојних дрога није измештено у самостално кривично дело, као што то јесте учињено у нашем кривичном законодавству на поменути начин.

Осим овог кривичног дела које је у вези са опојним дрогама, законодавство Црне Горе познаје још и кривично дело омогућавање уживања опојних дрога у члану 301 Кривичног законика, а којим ће се казнити лице које наводи другог на уживање опојне дроге или му даје опојну дрогу да је узима он или друго лице или стави на располагање просторије ради уживања опојне дроге или на други начин омогућава другоме да ужива опојну дрогу, и то казном затвора од шест месеци до пет година.

4.2. Република Српска

У законодавству Републике Српске су Кривичним законом, у глави 17, регулисана два кривична дела која се тичу опојних дрога, у групи кривичних дела против здравља људи.²⁷

Радња основног облика кривичног дела неовлашћена производња и промет опојних дрога одређена је као и у нашем, а и у кривичном законодавству Црне Горе – алтернативно. Наиме, чланом 207 који се односи на предметно кривично дело, казниће се казном затвора од једне до десет година лице које неовлашћено производи, прерађује, продаје или нуди на продају, или ко ради продаје купује, држи или преноси, или ко посредује у продаји или куповини или на други начин неовлашћено ставља у промет супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге.

Дакле, као и у кривичном законодавству Црне Горе, тако и у законодавству Републике Српске, инкриминисано је само држање опојне дроге у циљу њене даље продаје, и то у оквиру кривичног дела неовлашћена производња и промет опојних дрога,

---

²⁷ Кривични законик Републике Српске („Сл. Гласник РС“, бр. 64/2017 и 104/2018 – Одлука УС).

те не постоји као засебно кривично дело држање опојне дроге у циљу њене сопствене употребе.

Осим наведеног дела, Кривични законик Републике Српске познаје и кривично дело омогућавање уживања опојних дрога, које је прописано чланом 208, а којим се прописује да ће се казном затвора од једне до осам година казнити лице које наводи другог на уживање опојне дроге или другом лицу даје опојну дрогу да је ужива он или друго лице, или стави на располагање просторије ради уживања опојне дроге или на други начин омогућава другом да ужива опојну дрогу.

4.3. Федерација Босна и Херцеговина

Кривично законодавство федерације Босне и Херцеговине познаје два кривична дела у вези са опојним дрогама, и то у глави двадесет првој, која обухвата кривична дела против здравља људи.²⁸

Члан 238 поменутог Законика прописује кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога и радњу извршења предвиђа алтернативно, у ком смислу ће се казном затвора од једне до десет година казнити лице које неовлашћено производи, прерађује, продаје или нуди на продају или ради продаје купује, држи или преноси или посредује у продаји или куповини или на други начин неовлашћено ставља у промет материје или прописом проглашене опојним дрогама.

И овде је, у склопу цитиране законске одредбе овог кривичног дела, предвиђена радња извршења држања опојне дроге у циљу њеног стављања у промет, у ком смислу држање опојне дроге не стоји као засебна инкриминација и самостално кривично дело, већ је инкриминисано у оквиру овог кривичног дела из чл. 238 Кривичног законика, те ће се лице које држи опојну дрогу у било којој количини, будући да није дато прецизно одређење у том смислу, казнити за кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога.

Члан 239 истог закона прописује кривично дело поседовање и омогућавање уживања опојних дрога, а које по називу – „поседовање“, указује на то да се може радити

---

²⁸ Кривични законик Федерације Босне и Херцеговине (Сл. новине ФБиХ, бр. 36/2003, 21/2004 – испр, 69/2004, 18/2005, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016, и 75/2017).

о инкриминацији самог држања опојне дроге, односно дела које је код нас инкриминисано као неовлашћено држање опојних дрога, за сопствене потребе.

Наиме, у ставу трећем наведеног члана, као посебан облик дела инкриминисано је поседовање опојне дроге, те ће се казном затвора до једне године казнити лице које неовлашћено поседује опојну дрогу, на основу чега се закључује да се у конкретном случају ради о инкриминацији самог држања – поседовања опојне дроге, за разлику од свих претходно анализираних законодавстава.

Радња извршења овог кривичног дела у свом основном облику постављена је тако да ће се казнити лице које наводи другог на уживање опојне дроге или му даје опојну дрогу да је ужива он или друго лице или стави на располагање просторије ради уживања опојне дроге или на други начин другоме омогућава уживање опојне дроге, и то казном затвора од три месеца до пет година.

4.4. Хрватска

У кривичном законодавству Хрватске, у деветнаестој глави Казненог закона, у групи кривичних дела против здравља људи, предвиђена су два дела која су у вези са опојним дрогама, и то у члану 190 – кривично дело неовлашћена производња и промет дрогама и у члану 191 – омогућавање трошења дрога.²⁹

Радња извршења основног облика кривичног дела из члана 190 Казненог закона одређена је алтернативно, те ће се казнити оно лице које неовлашћено произведе или преради „твари“, односно супстанце које су прописима проглашене дрогом, и то казном затвора од шест месеци до пет година.

У ставу другом истог члана, такође је алтернативно прописано, да ће се казнити лице које произведе, преради, пренесе, извезе или увезе, набави или поседује супстанце из првог става, које су намењене неовлашћеној продаји или стављању у промет или их неовлашћено понуди на продају, прода или посредује у продаји или куповини или на други начин неовлашћено стави у промет, и то казном затвора од једне до дванаест година.

---

²⁹ Казнени закон Хрватске (125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18 и 126/19).

Анализом овог става поменутог члана, закључујемо да је радња држања опојне дроге садржана у оквиру овог кривичног дела – предвиђено је да ће се казнити за ово кривично дело лице које поседује супстанце које су прописима проглашене опојном дрогом, а које су намењене њеном неовлашћеном стављању у промет, те да кривично дело неовлашћено држање опојних дрога у циљу њене сопствене употребе није инкриминисано у кривичном законодавству Хрватске као засебно кривично дело, као што је то случај у нашем Кривичном законнику, у чл. 246а истог.

Осим поменутог кривичног дела, Казнени закон Хрватске у члану 191 познаје и кривично дело омогућавање трошења дрога, а којим се прописује да ће се казном затвора од шест месеци до пет година казнити лице које наводи друго лице на трошење супстанци које су прописом проглашене дрогом, или му да да их троши он или друго лице, или стави другоме на располагање простор ради њиховог трошења, или му на други начин омогући њихово трошење.

4.5. Уместо закључка – упоредно право

У овом делу рада, пажња је посвећена анализи кривично-правних одредаба у упоредном законодавству – у неким од бивших земаља Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, а која се тичу кривичних дела која су у вези са опојним дрогама, са посебним акцентом на саму тему овог рада – инкриминацију неовлашћеног држања опојне дроге.

Анализом поменутих одредби, уочена је приметна разлика кривичног законодавства Републике Србије у односу на посматрана законодавства – законодавства Црне Горе, Републике Српске, Федерације Босне и Херцеговине и Хрватске. Наиме, наше законодавство познаје као самостално, кривично дело неовлашћено држање опојних дрога у чл. 246а Кривичног законика, којим је инкриминисана радња извршења држања опојне дроге у намери њене сопствене употребе. Наш законодавац је на тај начин, Новелом Кривичног Законика Републике Србије из 2009. године, издвојио као засебно ово кривично дело, које је пре тога било регулисано као посебна радња извршења кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл. 246 Кривичног Законика.

У том смислу, а за разлику од овако инкриминисаног држања опојне дроге у намери њене сопствене употребе као самосталног кривичног дела код нас, већина кривичних законодавстава посматраних држава својим одредбама која се односе на кривична дела у вези са опојним дрогама, инкриминишу радњу извршења држања опојне дроге једино у циљу њене даљег стављања у промет. То је случај и са кривичним законодавством Црне Горе и Републике Српске и Хрватске.

Једина држава која се у том смислу разликује од осталих посматраних је Федерација Босна и Херцеговина, која у чл. 239 ст. 3 свог Кривичног законика инкриминише поседовање опојне дроге, те прописује кажњавање лица казном затвора до једне године које неовлашћено поседује опојну дрогу. Иако се поменутом одредбом не прописује да ће се казнити лице које неовлашћено поседује опојну дрогу у намери њене сопствене употребе, кривично законодавство Федерације Босне и Херцеговине је најсличније нашем кривичном законодавству по питању инкриминације самог држања опојне дроге.

5. КРИВИЧНА ДЕЛА У ВЕЗИ СА ОПОЈНИМ ДРОГАМА У ПОЗИТИВНОМ ЗАКОНОДАВСТВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Кривична дела у вези са опојним дрогама у Кривичном законнику Републике Србије груписана су у глави 23, у групи кривичних дела против здравља људи. Сврставањем истих у ову групу кривичних дела, одређен је и групни заштитни објекат, као основ за груписање кривичних дела по главама у посебном делу Кривичног законика, а то је код кривичних дела која су у вези са опојним дрогама – право на здравље људи, као Уставом гарантовано право. Према дефиницији Светске здравствене организације здравље је стање тоталног физичког, психичког и социјалног благостања, а не само одсуство болести и поремећаја.³⁰ Дакле, ради се о психофизичком стању човека код кога постоји хармонична функција свих органа и процеса који га чине способним за нормалан живот, рад и друштвену продуктивност.³¹

---

³⁰ Доступно на: <https://www.who.int/about/who-we-are/constitution>. Приступ 20.08.2020. године.

³¹ Павловић М, Кривична дела у вези са опојним дрогама, оп. цит, стр. 446.

Здравље човека се пре свега штити другим гранама права, док је кривично-правно заштита у овој области фрагментарног карактера и указује се нужном само у случајевима драстичног угрожавања или повреде здравља људи – дакле за она најозбиљнија кршења која значе угрожавање или повреду здравља људи прописана су кривична дела.

Објект радње ових кривичног дела, као предмет на коме се врши радња кривичног дела и то за последицу има повреду или угрожавање групног заштитног објекта, у конкретном случају јесу супстанце или препарати који су проглашени за опојне дроге.

Радња извршења код кривичних дела која су у вези са опојним дрогама вишеструко је алтернативно одређена, а последица се огледа у угрожавању здравља људи. Извршиоци ових кривичних дела могу бити било која лица, а у погледу кривице потребан је умишљај.

У поменутој глави Кривичног законика, поред кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а, предвиђена су још два кривична дела у вези са опојним дрогама:

1. Неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога (чл. 246 КЗ) и
2. Омогућавање уживања опојних дрога (чл. 247 КЗ).

5.1. Неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога

1) Ко неовлашћено производи, прерађује, продаје или нуди на продају или ко ради продаје купује, држи или преноси или ко посредује у продаји или куповини или на други начин неовлашћено ставља у промет супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге, казниће се затвором од три до дванаест година.

2) Ко неовлашћено узгаја опијумски мак или психоактивну конопљу или друге биљке из којих се добија опојна дрога, или које саме садрже опојну дрогу, казниће се затвором од две до осам година.

3) Ако је дело из става 1. овог члана извршено од стране групе, или је учинилац овог дела организовао мрежу препродаваца или посредника, учинилац ће се казнити затвором од пет до петнаест година.

4) Казном из става 3. овог члана казниће се ко продаје, нуди на продају или без накнаде ради даљег стављања у промет даје опојне дроге малолетном лицу, душевно болесном лицу, лицу које је привремено душевно поремећено, лицу које је теже душевно заостало или лицу које се лечи од зависности од опојних дрога, или ко ставља у промет

опојну дрогу помешану са супстанцом која може довести до тешког нарушавања здравља, или ко изврши дело из става 1. овог члана у установи образовања или васпитања или у њеној непосредној близини или установи за извршење кривичних санкција или у јавном локалу или на јавној приредби, или ако дело из ст. 1. и 2. овог члана учини службено лице, лекар, социјални радник, свештеник или лице запослено у установи образовања и васпитања, искоришћавањем свог положаја или ко за извршење тог дела користи малолетно лице.

5) Ако је дело из става 1. овог члана извршено од стране организоване криминалне групе, учинилац ће се казнити затвором од најмање десет година.

6) Учинилац дела из ст. 1. до 5. овог члана који открије од кога набавља опојну дрогу може се ослободити од казне.

7) Ко неовлашћено прави, набавља, поседује или даје на употребу опрему, материјал или супстанце за које зна да су намењене за производњу опојних дрога, казниће се затвором од две до осам година.

8) Опојне дроге и средства за њихову производњу и прераду одузеће се.

Радња извршења овог кривичног дела у нашем кривичном законодавству алтернативно је одређена, те се иста може састојати у производњи, преради, продаји или нуђењу на продају опојних дрога, као и куповању, држању или преношењу опојних дрога ради продаје, посредовању у продаји и куповини, као и сваком другом неовлашћеном стављању у промет опојних дрога, које обухвата све начине којима се опојна дрога чини доступном другом лицу, а који нису изричито наведени у законском опису.

Ово кривично дело има и три квалификована облика, и то у ставовима 3, 4 и 5, као и лакши облик у ставу другом, а посебно су инкриминисане и припремне радње за основни облик кривичног дела из става 1 означеног члана.

Законодавац предвиђа и могућност ослобођења од казне, уколико учинилац дела из става 1-3 открије од кога набавља опојну дрогу.

Прописано је и обавезно изрицање мере одузимање предмета, те ће се иста изрећи у сваком конкретном случају и од окривљеног ће се одузети пронађена опојна дрога, која се уништава по правноснажности пресуде донете у конкретном случају.

5.2. Омогућавање уживања опојних дрога

1) Ко наводи другог на уживање опојне дроге или му даје опојну дрогу да је ужива он или друго лице или стави на располагање просторије ради уживања опојне дроге или на други начин омогућује другом да ужива опојну дрогу, казниће се затвором од шест месеци до пет година.

2) Ако је дело из става 1. овог члана учињено према малолетном лицу, душевно болесном лицу, лицу које је привремено душевно поремећено, лицу које је теше душевно заостало или лицу које се лечи од зависности од опојних дрога, или према више лица, или ко то дело изврши у установи за извршење кривичних санкција или у јавном локалу или на јавној приредби, или ако то дело учини службено лице, лекар, социјални радник, свештеник или лице запослено у установи образовања и васпитања, искоришћавањем свог положаја, учинилац ће се казнити затвором од две до десет година.

3) Ако је услед извршења дела из става 1. овог члана наступила смрт неког лица, учинилац ће се казнити затвором од три до петнаест година.

4) Опојне дроге одузеће се.

Прописивањем кривичног дела из члана 247 Кривичног законика, инкриминисане су одређене радње подстрекавања и помагања у уживању опојне дроге. Наиме, као радња извршења прописано је навођење другог на уживање опојне дроге, што представља радњу подстрекавања. Осим ове, инкриминисано је и давање опојне дроге другом лицу да је ужива, стављање на располагање просторија ради уживања опојне дроге, те омогућавање другоме да ужива опојну дрогу на други начин, а које све представљају радње помагања.

Квалификовани облик овог дела прописан је ставом 2 и 3 означеног члана, док је у ставу четвртом прописано обавезно изрицање мере безбедности одузимање предмета – опојне дроге, у сваком конкретном случају.

6. НЕОВЛАШЋЕНО ДРЖАЊЕ ОПОЈНИХ ДРОГА

6.1. Историјат инкриминације у законодавству Републике Србије

Имајући у виду предмет овог рада, посебна пажња посвећена је обради у целини кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога, па с тим у вези и историјата инкриминације која се на исто односи.

Наиме, по угледу на друге савремене државе, и Република Србије је најважније поменуте међународне конвенције донете 1961, 1971, 1972 и 1988. године ратификовала, на који начин је на себе преузела обавезу да исте инкорпорира у домаће законодавство. Тако у нашем позитивном законодавству данас и постоје поменута три дела у вези са опојним дрогама, од којих ћу се у наставку рада посебно осврнути на предметно кривично дело из чл. 246а Кривичног законика.

Наиме, радња извршења овог кривичног дела најпре је била инкриминисана као држање опојне дроге у циљу њене продаје, у оквиру кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл. 246 Кривичног законика. Ово кривично дело је у наше законодавство први пут уведено Новелом Кривичног закона Савезне Републике Југославије од 11. априла 2003. године.³² Заправо је ово кривично дело било инкриминисано као привилеговани облик кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога, а који се односио на свако неовлашћено држање супстанце или препарата који су прогледени за опојне дроге.³³ На тај начин, овако постављена радња извршења обухватала је и држање опојне дроге ради сопствене употребе, али се примењивала и онда када се радило о лицима која су извршиоци овог кривичног дела, а која се баве трговином опојних дрога, и то када је постојао проблем у доказивању намере да се опојна дрога држи у циљу њене даље продаје.

У циљу решења овако насталог проблема, а пратећи и тенденцију савремених кривичних законодавстава, наш законодавац је 2009. године покушао да исти реши укидањем привилегованог облика кривичног дела неовлашћена производња и стављање у

---

³² Закон о изменама и допунама Кривичног закона Савезне Републике Југославије, Службени гласник Републике Србије бр. 39/2003.

³³ Закон о изменама и допунама Кривичног закона Савезне Републике Југославије, Службени гласник Републике Србије бр. 39/200, чл. 246 ст. 3.

промет опојних дрога, и то прописивањем новог кривичног дела – неовлашћено држање опојних дрога. То је, заправо, и био основни разлог увођења овог кривичног дела.

Тако је Новелом Кривичног законика од 31. августа 2009. године, кривично дело неовлашћено држање опојних дрога у наше законодавство први пут уведено као самостално кривично дело, за разлику од претходних законских решења када је исто постојало само као поменути привилеговани облик кривичног дела из чл. 246 Кривичног законика.³⁴

6.2. Позитивно законодавство Републике Србије

Кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а Кривичног законика Републике Србије, према законском опису гласи:

- 1) Ко неовлашћено држи у мањој количини за сопствену употребу супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге, казниће се новчаном казном или затвором до три године, а може се ослободити од казне.
- 2) Ко неовлашћено држи у великој количини супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге, казниће се затвором од три до десет година.
- 3) Учиниолац дела из става 1 и 2 овог члана који открије од кога набавља опојну дрогу може се ослободити од казне.
- 4) Ако је учиниоцу кривичног дела из става 2 овог члана изречена казна затвора, та казна не може да се изврши на начин предвиђен у члану 45 став 3 овог законика.
- 5) Опојне дроге одузеће се.³⁵

---

³⁴ Закон о изменама и допунама Кривичног законика Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“, број 72/2009).

³⁵ Чл. 246а Кривичног законика Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“, бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108,2014, 94/2016 и 35/2019).

6.3. Елементи бића кривичног дела

Према законском опису, кривично дело из чл. 246а Кривичног законика Републике Србије чини онај ко неовлашћено држи супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге у мањој количини, за сопствену употребу.

Према томе, радња извршења овог кривичног дела је неовлашћено држање опојне дроге – фактичко држање односно свако посредно или непосредно поседовање опојне дроге противно одредбама Кривичног законика и Закона о психоактивним контролисаним супстанцама, без обзира на врсту и количину опојне дроге, и без обзира на начин на који је извршилац дела дошао до исте.³⁶ Појам држања опојне дроге у смислу овог кривичног дела не обухвата случајеве сасвим кратког држања опојне дроге неопходног за њено конзумирање, тј. ако неко лице одмах, или у кратком временском размаку након добијања од другог лица конзумира опојну дрогу.³⁷ Тако, по пресуди Апелационог суда у Београду, радњу извршења овог кривичног дела не представља ушмркавање хероина у случају када је опојна дрога предата лицу које је непосредно после тога исту конзумирао ушмркавањем.³⁸ Уколико би став о овом питању био супротан, дошло би се у ситуацију да се лица кажњавају за само конзумирање опојне дроге, на који би се начин инкриминисало и само коришћење исте, те би постојале казне за и наркоманију као такву.

Радња извршења овог кривичног дела подразумева још три елемента, и то:

- 1) да је предузета неовлашћено,
- 2) да је предузета у односу на мању количину опојне дроге и
- 3) да је предузета у намери сопствене употребе.

Први елемент, односно неовлашћено предузимање радње извршења овог кривичног дела, подразумева да је радња предузета противно одредбама позитивних прописа. У том смислу, неовлашћено држање опојне дроге је свако оно држање исте које није у складу са постојећим прописима, које нпр. није предузето из медицинских или фармацеутских потреба, или у циљу вршења научног, лабораторијског, или неког другог истраживања. Постојање овог кривичног дела, а у вези првог елемента радње извршења

---

³⁶ Томић З, Кривично право – Посебни дио, Правни факултет Универзитета у Сарајеву, Сарајево, 2007, стр. 165.

³⁷ Стојановић З, Коментар Кривичног законика, Службени гласник Републике Србије, Београд, 2019. године, стр. 826.

³⁸ Пресуда Апелационог суда у Београду Кж1 бр. 3146/11 од 22.03.2012. године.

истог, подразумева директни умишљај – вољу и хтеће учиниоца да држи супстанцу која је проглашена за опојне дроге или то претпоставља, те да је тако иста подобна да угрози здравље људи, а при чему извршилац дела зна да је држање такве супстанце неовлашћено.³⁹

Други елемент радње извршења овог кривичног дела претпоставља да извршилац држи опојну дрогу у мањој количини. Међутим, у нашем законодавству није прецизно одређено шта се под „мањом количином“ опојне дроге подразумева. То истовремено значи да су судови овлашћени да у сваком конкретном случају врше процену о томе која ће се количина опојне дроге сматрати „мањом“, те да се ради о фактичком питању које се процењује у индивидуалним случајевима. Када је реч о овом услову, једино је неспорно да се приликом те процене мора узети у обзир, пре свега, врста опојне дроге, као и питање колико је одређене врсте опојне дроге потребно просечном конзументу за период од неколико дана.

Овако непрецизно дато одређење количине опојне дроге потребне за постојање овог кривичног дела од стране нашег законодавца у пракси доводи до различитих схватања судова о томе, што истовремено доводи и до различитог поступања судова у појединачним случајевима, те неуједначености у судској пракси. Да би се допринело уједначавању рада судова, на који начин би се такође допринело и појачаној правној сигурности, као и остварењу начела једнакости свих грађана пред законом, неопходно је да наше законодавство у будућности боље определи количину опојне дроге која ће бити потребна за постојање овог кривичног дела. У том смислу, неопходно је дати прецизну дефиницију „мање“ количине опојне дроге, на који би се начин разграничила количина опојне дроге за постојање кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл. 246 Кривичног законика и предметног кривичног дела из чл. 246а Кривичног законика. На исти начин би се допринело и уједначењу судске праксе у смислу количине опојне дроге потребне за постојање кривичног дела из ст. 2 чл. 246а Кривичног законика, као новог облика предметног кривичног дела уведеног изменама и допунама Кривичног законика од 01.12.2019. године.

Дакле, приближна, као ни стриктна гранична количина опојне дроге потребна за постојање овог кривичног дела не постоји као јасно изражен став у судској пракси. Наиме,

---

³⁹ Пресуда Врховног касационог суда Републике Србије, Кж бр. 153/2005.

није утврђено преко које би тачно количине опојне дроге морао проистећи закључак да је та количина исте намењена неовлашћеном држању за сопствене потребе, односно да је намењена неовлашћеном стављању у промет, будући да се ради о чињеници која зависи од оцене суда у сваком конкретном случају.⁴⁰

По правилу се у конкретним случајевима у којима је дошло до примене овог кривичног дела ради о објективно малим количинама исте, која се код нпр. опојне дроге марихуане креће до неколико грама. У новијој судској пракси се запажа и све екстензивније тумачење појма „мање количине“, те и опојна дрога марихуана у укупној нето тежини од 15,25 грама може представља мању количину опојне дроге у смислу објективног елемента овог кривичног дела, као и количина исте од 51 грам.⁴¹ У том погледу се доста далеко отишло у пресуди Апелационог суда у Новом Саду, по којој је количина од скоро пола килограма марихуане – 472,26 грама бруто, односно 443,37 грама нето масе исте представљала „мању количину“.⁴²

Трећи елемент радње извршења овог кривичног дела подразумева да се држање опојне дроге предузима у намери сопствене употребе исте. Као и претходни елемент радње извршења овог кривичног дела, и овај подразумева проблем практичне природе, у смислу да се у сваком конкретном случају мора посебно доказивати постојање намере окривљеног да опојну дрогу држи за сопствену употребу, односно за даљу продају. С тим у вези, као извршиоци овог кривичног дела се најчешће јављају лица која опојну дрогу редовно користе, односно код којих је развијена зависност од употребе опојних дрога као облик тежег поремећаја здравља, у ком се смислу ради о лицима посебних психолошких карактеристика.

Да би кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а Кривичног законика постојало, неопходно је у сваком конкретном случају кумулативно испуњење сва три наведена елемента радње извршења кривичног дела од стране учиниоца.

Изменама и допунама Кривичног законика од 01.12.2019. године, уведен је нови облик предметног кривичног дела. Наиме, ради се о делу из става 2, када се неовлашћено држе у великој количини супстанце или препарати који су проглашени за опојне дроге.

---

⁴⁰ Правни став Кривичног одељења Врховног касационог суда око спорних правних питања у вези којих није постигнута сагласност апелационих судова, заузет на седници одржаној 28.06.2016. године у Београду.

⁴¹ Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Кж1 бр. 1017/15 од 10.09.2015. године и пресуда Основног суда у Чачку, К бр. 1344/10 од 17.06.2010. године.

⁴² Пресуда Апелационог суда у Новом Саду Кж1 743/15 од 13.08.2015. године.

Законодавац је, прописивањем овог кривичног дела, настојао да реши проблем у судској пракси који постоји у смислу крајње екстензивног тумачења појма “мање количине” опојне дроге, те осуде лица за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога, иако се ради о великим количинама исте, а у којим ситуацијама постоји проблем доказивања да је лице држало опојну дрогу ради њеног стављања у даљи промет и продају, имајући у виду прописане блаже казне за ово кривично дело, у ком смислу се и одбрана самих окривљених најчешће заснива на тврдњама да су опојну дрогу држали ради сопствене употребе. Прописивањем овог кривичног дела, проблем који се односи на спорну количину опојне дроге може на овај начин бити решен, али исто тако може постојати и опасност да се да се сви случајеви држања опојне дроге у великој количини (а на судској пракси остаје да прецизира тако неодређен појам), осим уколико несумњиво није утврђено ради чега је држана опојна дрога, квалификују као ово дело, а не дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл. 246 Кривичног законика.⁴³ Ово из разлога јер законодавац код новог овог облика кривичног дела из става 2 прописује да ће се извршилац овог дела казнити уколико држи у великој количини супстанце проглашене за опојну дрогу, не наводећи притом да се ради о држању истих за сопствену употребу.

Учинилац овог кривичног дела може бити свако лице, али је то по правилу лице које је зависно од употребе опојних дрога.⁴⁴

Да би се лице сматрало кривим за ово кривично дело, неопходно је постојање умишљаја, односно потребно је да је лице свесно да је набављање и држање супстанци које су проглашене за опојне дроге неовлашћено, али да тако поступа упркос свесности да чини противправно дело, те да умишљај мора обухватити и услов да се ради о опојној дроги у мањој количини која се држи у намери њене сопствене употребе.

6.4. Кривичне санкције

6.4.1. Казне

Наш законодавац је код кривичног дела из става 1. чл. 246а прописао новчану казну и казну затвора до три године, што указује на нижи степен тежине и опасности овог

---

⁴³ Стојановић З, Коментар Кривичног законика, оп. цит, стр. 829.

⁴⁴ Ђурђић В, Јовашевић Д, Кривично право, Посебни део, Београд, 2010, стр. 168-170.

дела.⁴⁵ Уколико извршилац овог кривичног дела неовлашћено држи у великој количини супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге, у ком случају се ради о кривичном делу из става 2 чл. 246а, казниће се казном затвора од три до десет година.

Ставом 4 овог члана прописано је да, уколико се извршиоцу овог кривичног дела, који неовлашћено држи у великој количини опојну дрогу за сопствену употребу, изрекне прописана казна затвора, иста се не може извршити на начин за извршиоца овог кривичног дела, предвиђен чл. 45 ст. 3 КЗ. Наиме, поменути чланом прописано је да уколико суд учиниоцу кривичног дела изрекне казну затвора до једне године, суд може истовремено одредити да ће се она извршити тако што ће је осуђени издржавати у просторијама у којима станује уколико се с обзиром на личност учиниоца, његов ранији живот, његово држање после учињеног дела, степен кривице и друге околности под којима је дело учинио може очекивати да ће се и на тај начин остварити сврха кажњавања.⁴⁶

Имајући у виду дужину прописане казне затвора за кривично дело из ст. 2 чл. 246а Кривичног законика, логично се закључује да се за исту не може одредити да је окривљени издржи у просторијама у којима станује.

Законодавац је изричито прописао могућност ослобођења од казне за лакши облик овог кривичног дела, и то из криминално-политичких разлога, уколико учинилац надлежним органима открије од кога набавља опојну дрогу.⁴⁷ Овакво ослобођење од казне предвиђено је из разлога јер се на тај начин може доћи до података који могу бити од великог значаја за откривање многобројних значајних података, између осталог за откривање мреже посредника и продаваца опојних дрога, као података који су најзначајнији. Да би постојао основ за ослобођење од казне, потребно је да исказ окривљеног буде процесни материјал на коме би могла да се заснује осуђујућа пресуда у односу на лице од кога је окривљени набавио опојну дрогу.⁴⁸

---

⁴⁵ Цоковић С, Кривична дела злоупотребе опојних дрога, оп. цит, стр. 223.

⁴⁶ Чл. 45 ст. 3 Кривичног законика Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“, бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108,2014, 94/2016 и 35/2019).

⁴⁷ Ђурђић В, Јовашевић Д, Кривично право, Посебни део, оп. цит, стр 170.

⁴⁸ Пресуда Апелационог суда у Београду Кж1 бр. 306/14 од 20. марта 2014. године и пресуда Вишег суда у Београду К бр, 955/12 од 27. децембра 2013. године.

6.4.2. Мере безбедности

Уз прописане казне за извршење предметног кривичног дела, наш законодавац је прописао и мере безбедности одузимање предмета – опојне дроге, из чл. 87 Кривичног законика, као обавезну меру која се изриче у сваком конкретном случају, као и меру безбедности обавезно лечење наркомана из чл. 83 Кривичног законика, која се изриче када је по оцени суда у појединачном случају то неопходно.

Основ примене изрицања било које, па и ових мера безбедности, је постојање опасног стања изражено у могућности да се кривично дело поново изврши. У садржинском смислу, и мере безбедности као и казне, значе лишавање или ограничавање слобода и права учиниоца кривичног дела, с том разликом што је изрицање мере безбедности нужна потреба и неопходност ради постизања одређеног циља, а лишење слободе код одређених казни је њена садржина.

Мера безбедности која се, као обавезна, изриче у сваком конкретном случају учиниоцима предметног кривичног дела је мера безбедности одузимање предмета – опојне дроге, из чл. 87 Кривичног законика, а која се састоји у лишењу права учиниоца не на одређено време, већ заувек.

Наиме, изрицање мере безбедности одузимање предмета је, у начелу, факултативно и иста се изриче у ситуацијама када су по оцени суда испуњени законски услови за њену примену, односно ако је иста потребна за остварење циљева сузбијања криминалитета, а посебно кад постоји опасност да ће се одређени предмет поново употребити за извршење кривичног дела или кад је ради заштите опште безбедности или из разлога морала одузимање таквог предмета неопходно.

Међутим, учиниоцима одређених кривичних дела, између осталих и кривичног дела Неовлашћено држање опојних дрога, као и осталих кривичних дела у вези са опојним дрогама, закон предвиђа обавезно одузимање предмета – опојне дроге. У случајевима када је законом предвиђено обавезно изрицање ове мере безбедности, суд исту може изрећи само ако су испуњени општи услови за њену примену.

Осим ове мере безбедности, као факултативна, прописана је и мера безбедности обавезно лечење наркомана, која се изриче учиниоцу кривичног дела које је исто учинио

услед зависности од употребе опојних дрога и код кога постоји озбиљна опасност да ће услед ове зависности и даље вршити кривична дела.⁴⁹

Ради се о мери безбедности која је медицинске природе и која се састоји у подвргавању учиниоца кривичног дела за одређени период одговарајућем медицинском третману усмереном на одвикавање од употребе опојних дрога. Циљ ове мере је специјална превенција, односно отклањање узрока криминалитета путем лечења у конкретном случају учиниоца кривичних дела.

Изрицање ове мере безбедности је могуће уз испуњење неколико кумулативно постављених услова:

1) као први и основни услов прописано је неопходно постојање стања зависности од употребе опојних дрога, те да је кривично дело учињено услед такве зависности. Постојање зависности је фактичко питање које се процењује у сваком конкретном случају. Ради се о стању у коме учинилац осећа перманентну жељу за употребом дрога, којој се не може одупрети ни свешћу ни вољом, односно која је толико јака да у великој мери детерминише његово понашање. Основни смисао прописивања овог услова је чињеница да се сваком употребом опојних дрога код конзументата не ствара стање зависности, већ има и таквих код којих употреба опојних дрога нема карактеристике зависности.

У том смислу, између зависности и извршеног кривичног дела мора постојати каузални однос, односно зависност треба да је основни узрок извршеног кривичног дела. То нужно не значи да је учинилац у време извршења дела био у стању надрогираности, већ је могућа ситуација и да је био у нормалном стању, али да је кривично дело извршено под утицајем стања зависности које код њега иначе постоји. Ово указује на то да су у првом прописаном услову за изрицање ове мере безбедности спојена два услова: зависност и извршење дела под утицајем такве зависности.

2) прописани други услов тиче се опасности да ће учинилац и даље вршити кривична дела која су у вези са опојним дрогама. Овај услов не цени се само на основу стања зависности које код учиниоца кривичног дела постоји, већ на основу свеукупне личности учиниоца, при чему се поред постојања стања зависности цене и околности које

---

⁴⁹ Чл. 83 Кривичног законика Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“ бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108,2014, 94/2016 и 35/2019).

се тичу ранијег живота учиниоца, ранијег вршења кривичних дела која су у вези са опојним дрогама, ранијем подвргавању неком облику лечења и др.

3) трећи услов тиче се суплементарног карактера ове мере безбедности. Наиме, иста се не може изрећи самостално, већ се изриче учиниоцу кривичног дела коме је изречена казна, условна осуда, судска опомена, васпитна мера, казна малолетничког затвора, или је лице ослобођено од казне.

У погледу начина извршења ове мере безбедности, наш законодавац предвиђа неколико могућих решења. Као прва могућност, предвиђено је да се ова мера безбедности извршава у заводу за извршење казне, што претпоставља да је изречена уз казну затвора, те да у установи у којој се казна издржава постоје услови за извршење ове мере безбедности. Ако не постоје означени услови, ова мера се извршава у специјализованим установама – психијатријским заводима. Лишење слободе учиниоца кривичних дела је у конкретном случају начин за остваривање лечења лица која су зависна од употребе опојних дрога. Трећи тип установа у којима је могуће спровођење ове мере су здравствене установе и овај начин извршења мере се примењује када је иста изречена уз условну осуду. У том случају, иста се извршава на слободи, али уз обавезу осуђеног да се подвргава одговарајућем медицинском третману у здравственој установи која је од суда одређена у пресуди. Уколико се осуђени без оправданог разлога не подвргне лечењу или лечење самовољно напусти, суд тада може одредити да се опозове условна осуда и да се мера принудно изврши у здравственој или некој другој специјализованој установи.

Трајање ове мере је у начелу временски неограничено и учинилац остаје у установи или се лечи на слободи колико год је потребно времена ради отклањања зависности од употребе опојних дрога, а која је основни услов његовог криминалног понашања. У случају када је изречена уз казну затвора, може трајати дуже од времена изречене казне, али не дуже од три године. Ово из разлога јер се лицима која су извршиоци предметног кривичног дела изричу казне које нису дугог трајања, али чије лечење изискује и дуже време од времена трајања казне затвора. Међутим, трајање ове мере ипак је ограничено на време од најдуже три године, те се ради о мери која нема апсолутно неограничено време трајања.

7. ОДНОС КРИВИЧНОГ ДЕЛА НЕОВЛАШЋЕНА ПРОИЗВОДЊА И СТАВЉАЊЕ У ПРОМЕТ ОПОЈНИХ ДРОГА И КРИВИЧНОГ ДЕЛА НЕОВЛАШЋЕНО ДРЖАЊЕ ОПОЈНИХ ДРОГА

7.1. Проблем правне квалификације у судској пракси

Највећа дилема која настаје у вези сродних кривичних дела у вези са опојним дрогама, из чл. 246 и 246а Кривичног законика, у пракси јесте та, када се током поступка неспорно утврди да је код окривљеног пронађена и одузета опојна дрога, да ли је он исту држао ради неовлашћене продаје или ју је држао за сопствене потребе, што доводи до дилеме да ли његове радње треба оквалификовати по члану 246 или 246а Кривичног законика.

Наиме, у пракси постоји проблем доказивања да је окривљени држао опојну дрогу ради даље продаје. С тим у вези, сама околност да је опојна дрога пронађена приликом претреса код окривљеног и од истог одузета, као и чињеница у погледу количине опојне дроге која је од окривљеног одузета, није довољан доказ о извршењу кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл. 246 Кривичног законика.⁵⁰

Радње извршења кривичног дела из чл. 246 и и дела из чл. 246а Кривичног законика у основи имају различите намере - код кривичног дела из неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога држање опојне дроге врши се у намери стављања исте у промет, док се код кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога држање исте предузима у циљу њене сопствене употребе од стране извршиоца овог кривичног дела.

Намера да је окривљени држао опојну дрогу ради стављања у промет или ради сопствене употребе исте мора се ценити у сваком конкретном случају, а од чега ће зависити и правна квалификација кривичног дела. Тако, ако је у спроведеном поступку утврђено постојање намере окривљеног да опојну дрогу коју неовлашћено држи стави у промет ради даље продаје, постојаће теже од ова два сродна кривична дела против здравља људи.⁵¹

⁵⁰ Пресуда Вишег суда у Чачку, К бр. 17/15 од 30.09.2015. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Кж бр. 1389/15 од 18.12.2015. године.

⁵¹ Пресуда Врховног касационог суда Кж бр. 930/2015 од 27.10.2015. године.

Радња држања опојне дроге ради продаје свршена је самим чином држања опојне дроге ради продаје, без обзира на мотиве таквог поступања. На пример, по пресуди Окружног суда у Београду од 1998. године и Врховног касационог суда од 1999. године, када је оптужени примио хероин од првооптуженог да га причува док овај не пронађе купца, тиме је ради продаје неовлашћено држао супстанцу која је проглашена за опојну дрогу.⁵²

Са друге стране, да би лице било оглашено кривим за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога, неопходно је да се у току кривичног поступка путем вештачења утврди да ли је одузета супстанца опојна дрога и о којој се врсти опојне дроге ради, да ли је окривљени конзумент опојне дроге и да ли код њега постоји зависност од употребе опојних дрога, па уколико постоји – коју опојну дрогу конзумира и које су његове дневне потребе, те у том смислу, а ценећи и друге околности, изведе закључак да ли је опојна дрога која је пронађена код окривљеног и од њега одузета, била намењена даљој продаји или искључиво за потребе самог окривљеног.

При оцени да ли се у конкретном случају ради о намери сопствене употребе или стављања у промет опојних дрога, суд треба да узме у обзир све објективне околности конкретног случаја које су од значаја при таквој процени. Таква је околност нпр. материјална ситуација окривљеног, те уколико се утврди да набавна цена опојне дроге вишеструко премашује његова лична примања, из тако утврђеног стања ствари произилази да окривљени реално није могао да себи приушти ту количину опојне дроге за сопствену конзумацију, те да је иста прибављена искључиво ради даље продаје и на тај начин остваривања добити, из разлога јер је нелогично и неживотно да окривљени опојну дрогу набавља и држи за сопствене потребе у вредности која знатно превазилази његове материјалне могућности.⁵³ Такав се закључак логично може извући и из конкретне ситуације у којој је окривљени лице без било какве покретне и непокретне имовине, без сталног запослења, већ себе и своју породицу издржава од привремених и повремених послова, а вредност количине пронађене опојне дроге знатно премашује његова примања.

---

⁵² Пресуда Окружног суда у Београду К бр. 639/97 од 16. јануара 1998 и пресуда Врховног касационог суда Кж бр. 1502/98 од 9. септембра 1999. године.

⁵³ Решење Апелационог суда у Крагујевцу, Кж1 бр. 3019/2011 од 22.09.2011. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 бр. 1032/2018 од 22.11.2018. године.

Околност у погледу опојне дроге која је намењена за сопствену употребу, треба се ценити на тај начин да се одузета опојна дрога пореди са дневним потребама окривљеног и временском периоду у коме би он конзумирао одузету опојну дрогу. Наиме, као извршиоци кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а Кривичног законика јављају се лица која су зависници од употребе опојних дрога. Тако, уколико из налаза и мишљења вештака медицинске струке неспорно произилази да окривљени, код кога је пронађена опојна дрога, исту користи искључиво за сопствене потребе, постојаће сва обележја кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога, а не дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога.⁵⁴

Ако је на основу свих околности у току поступка доказано да је окривљени држао опојну дрогу ради сопствене употребе исте, количина опојне дроге и која објективно то не представља, може се подвести под појам „мање“ количине опојне дроге. Тако се на пример, у том случају, и веома различите количине, као што су количина опојне дроге хашиш од 104 грама, 270,3 грама марихуане, те количина од 24,72 грама хероина могу сматрати „мањом“.⁵⁵

Околности које указују да се у конкретном случају ради о опојној дроги која је била намењена стављању исте у промет су и чињенице да је опојна дрога била разграмирана на једнаке делове, да је поред извесне количине опојне дроге пронађена и вагица или неко друго средство за прецизно мерење, ПВЦ кесице и најлони који служе за паковање исте, одређена количина новца, да постоје подаци о евентуалним купцима опојне дроге, итд. На тај начин, околност да је опојна дрога намењена за сопствену употребу и у мањој количини треба се ценити тако, да се одузета количина упореди са дневним потребама окривљеног и временским периодом у коме би он конзумирао одузету опојну дрогу, а да начин паковања и број пакетића у којим је опојна дрога запакована губи на значају и не доводи у сумњу закључак да се ради о мањој количини која је намењена сопственој употреби.⁵⁶

---

⁵⁴ Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Кж бр. 389/2017 од 07.04.2017. године.

⁵⁵ Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Кж1 бр. 817/2018 (1) од 19.08.2018. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Кж1 бр. 521/2019 од 01.10.2019. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Кж1 бр.172/2019 од 13.03.2019. године,

⁵⁶ Билтен Врховног касационог суда, бр. 2/2012, Intermex, Београд.

7.2. Проблем идентитета оптужбе и пресуде

Када се ради о кривичним делима неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл. 246 Кривичног законика и неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а Кривичног законика, те њиховим различито постављеним радњама извршења, а узимајући у обзир различиту судску праксу која се односи на конкретну ситуацију, закључује се да како у пракси, тако ни у теорији, не постоји јединствено схватање о томе да ли постоји повреда објективног идентитета оптужбе у ситуацијама када лице оптужено за кривично дело из чл. 246 Кривичног законика, у недостатку доказа, буде осуђено за кривично дело из чл. 246а Кривичног законика, на тај начин што суд прилагоди радњу извршења том делу.

Опште је правило да идентитет оптужбе и пресуде постоји ако се ради о истој радњи извршења – о истом догађају о коме се суди, у његовим битним деловима, јер чињенице које нису битне за радњу не мењају идентитет дела. Не ради се о повреди идентитета уколико су у пресуди измењене околности које се односе на блажа својства кривичног дела, на околности које конкретизују кривично дело, али нису правно релевантне за измену предмета оптужбе.⁵⁷

Наиме, оптужба и пресуда за своју основицу морају имати не само идентичан догађај из прошлости, већ пресуда и не сме изаћи из граница описа тог догађаја како га је дала оптужба. У том смислу, уколико на главном претресу дође до промена важних чињеница, тужилац мора ићи за таквим променама, тако што ће мењати свој оптужни акт, јер се оптуженом мора омогућити да се од истог брани. Без измене оптужбе, суд не може заснивати пресуду на чињеницама које су утврђене на претресу.⁵⁸ На тај начин, долази се у ситуацију у којој суд не може да изрекне осуду за оно што је наведено у оптужном акту јер на главном претресу није доказано да се тако догодило, а истовремено не може изрећи осуду за оно што је утврђено да се догодило, јер за то нема оптужног акта.

Суд није везан правном квалификацијом дела коју је дао тужилац, сходно чему се правна оцена дела у пресуди може разликовати у односу на оптужни акт, али само ако то произилази из чињеничног стања описаног у оптужном акту. Измену тог чињеничног стања суд може да врши само у погледу чињеница које не представљају конститутивне

---

⁵⁷ Грубач М, Васиљевић Т, Коментар Законика о кривичном поступку, Београд, 2014, стр. 719.

⁵⁸ Ибид, стр. 719.

елементе дела или евентуално и у погледу ових чињеница ако су као елементи нпр. лакшег кривичног дела већ садржане у опису тежег (квалификованог) дела и то само њиховим изостављањем из описа дела за које се окривљени оглашава кривим.⁵⁹

Конкретна спорна ситуација, која се односи на сродна кривична дела – неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога и неовлашћено држање опојних дрога, подразумева да предметна кривична дела у основи имају различите намере – у једном случају реч је о намери да се ствар отуђи – да се опојна дрога прода, а у другом да се ствар задржи – да се опојна дрога користи за сопствену употребу, на који се начин ради о сасвим различитим намерама које једна другу искључују. Тако, ова два кривична дела у својим основним облицима имају заједнички елемент – држање опојне дроге, али поседују сасвим различите елементе када је реч о разлозима због којих се опојна дрога држи, те би измена једне намере другом намером довела до искорака у потпуно другачији чињенични скуп, који се налази ван граница чињеничног скупа, који је постављен од стране тужиоца.⁶⁰

Гледано како и са теоријског, али и логичког, те уопште и животног становишта – држање опојне дроге ради њеног стављања у даљи промет има потпуно другачији смисао и представља дијаметрално другачије понашање од њеног држања за сопствену употребу, у ком смислу се ова два догађаја не могу ни са становишта обичног, животног резона посматрати као исте, па чак ни као сличне појаве.⁶¹

Тако се логично може доћи до закључка да осуда лица за неовлашћено држање опојне дроге ради сопствене конзумације, а које је оптужено за држање опојне дроге ради стављања исте у промет, представља прекорачење граница оптужног акта, односно повреду објективног идентитета оптужбе и пресуде, која је у ствари осуда за потпуно друго кривично дело.

Са друге стране, постоје и другачија гледишта. Наиме, по пресуди Апелационог суда у Крагујевцу, постоји став у судској пракси да је суд у случају оптужења за кривично дело из чл. 246 ст. 1 Кривичног законика, уколико нема доказа за радње извршења, укључујући и неовлашћено држање опојне дроге ради продаје, овлашћен да у сваком

---

⁵⁹ Решење Апелационог суда у Крагујевцу, Кж1 бр. 440/17, од 11.04.2017. године.

⁶⁰ Мајић М, Вештина писања првостепене кривичне пресуде, Службени гласник Републике Србије, Београд, 2014, стр. 95-96.

⁶¹ Ибид, стр. 96.

конкретном случају утврди да ли је мања количина опојне дроге коју је окривљени неовлашћено држао, намењена за његову сопствену употребу, и огласи га кривим за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а ст. 1 Кривичног законика.⁶²

У складу са наведеним, неопходно је у што скоријем периоду у односу на ова кривична дела заузети јасне и правно логичке ставове, који ће за последицу имати јединствену и неспорну судску праксу.

---

⁶² Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 бр. 747/2015 од 06.08.2015. године.

8. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Истраживање је спроведено у Вишем суду у Нишу и односи се на период од 2014. до 2018. године, а подразумева преглед судских уписника за извршиоце кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а Кривичног законика, које је Виши суд преквалификовао у односу на оптужни акт Вишег јавног тужилаштва. Истраживање је вршено у циљу прикупљања статистичких података о броју изречених правноснажних пресуда за наведени период. Осим тога, истраживање обухвата и прикупљање података о полу учиниоца овог кривичног дела, те о врстама опојних дрога које су предмет извршења овог кривичног дела, као и о врстама изречених казни за означени временски период од 2014. до 2018. године.

Табела бр. 1. Број правноснажних осуђујућих и ослобађајућих пресуда за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога за период од 2014. до 2018. године.

Година	Број осуђујућих пресуда	Број ослобађајућих пресуда
2014	8	/
2015	16	1
2016	19	/
2017	22	/
2018	29	/

Подаци о правноснажним пресудама за означени временски период упућују на закључак да број извршених кривичних дела из чл. 246а КЗ, током година расте. Наиме, из године у годину се запажа раст донетих осуђујућих пресуда, у ком смислу је највећи број правноснажних осуђујућих пресуда у посматраном периоду донето 2018. године, и то 29 осуђујућих пресуда, док их је најмање у 2014. години, када их је било само 8. Примећује се и да је у посматраном периоду од 2014. до 2018. године донета само једна ослобађајућа пресуда и то у 2015. години.

Имајући у виду да је истраживање на подручју Вишег суда у Нишу спроведено за период од 2014-2018. године, дакле период пре измена Кривичног законика од 01.12.2019. године, односно када је било инкриминисано само дело из ст. 1 – држање опојне дроге у мањој количини за сопствену употребу, наведене осуђујуће пресуде односе се само на дело из ст. 1 чл. 246а Кривичног законика.

Табела бр. 2. *Однос укупног броја правоснажних осуђујућих пресуда на подручју Вишег суда у Нишу и правоснажних осуђујућих пресуда за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а КЗ, за период од 2014. до 2018. године.*

Година	Број осуђујућих пресуда за кривично дело из чл. 246а КЗ	Укупан број осуђујућих пресуда
2014	8	132
2015	16	105
2016	19	89
2017	22	116
2018	29	72

Табела бр. 2 показује однос укупног броја осуђујућих пресуда и осуђујућих пресуда које је Виши суд у Нишу донео за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога за посматрани период од 2014. до 2018. године, а који податак показује каква је дистрибуција предметног кривичног дела у укупном криминалитету на овом подручју. Наиме, приказаном табелом показује се да је удео осуђујућих правоснажних пресуда за ово кривично дело у укупном броју истих највећи у 2018. години, када износи чак 40,28%. Најнижи је у 2014. години, када је донето 8 осуђујућих пресуда за ово кривично дело од 132 пресуде од укупног броја осуђујућих пресуда, што износи 6,06%. У 2015. је од укупно 105 пресуда, 16 њих донето због предметног кривичног дела, што је 15,24%, док је у 2016. и 2017. години овај проценат нешто виши и износи 21,35%, односно 18,97% од укупног броја осуђујућих правоснажних пресуда.

За посматрани период од 2014. до 2018. године, укупан број донетих пресуда које се односе на кривично дело неовлашћено држање опојних дрога је 94, док је укупан број правноснажних осуђујућих пресуда за подручје Вишег суда у Нишу 514, а који податак показује да је предметно кривично дело заступљено у укупном криминалитету за посматрани период у високом проценту, односно да износи 18,29% укупног броја правноснажних пресуда.

Имајући у виду да је за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога стварно надлежан Основни суд, те да се исто пред Вишим судом појављује у ситуацијама када Више јавно тужилаштво преквалификује оптужни акт у односу на кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога, правилан је закључак да је ово кривично дело и те како заступљено у поступцима пред Вишим судом у Нишу.

Табела бр. 3. *Број извршилаца мушког и женског пола кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а КЗ, за период од 2014. до 2018. године.*

Година	Број учинилаца мушког пола	Број учинилаца женског пола
2014	7	1
2015	18	2
2016	35	1
2017	22	3
2018	33	2

У табели бр. 3 наведени су подаци за означени период од 2014. до 2018. године, а који се односе на укупан број мушких, а потом и женских извршилаца кривичног дела из чл. 246а Кривичног законика, у периоду сваке од означених година. Добијени статистички подаци несумњиво упућују на закључак да је разлика између извршилаца мушког и женског пола предметног кривичног дела драстично већа у корист мушкараца, и то у свакој од посматраних година.

Наиме, 2014. године број учинилаца овог кривичног дела женског пола износи 12,5%, односно свега један учинилац женског пола, у односу на 7 учиниоца мушког пола. У току 2015. године број учинилаца мушког пола износи 18, у односу на само 2 учиниоца женског пола, а што износи 10%. У 2016-ој години број учинилаца овог кривичног дела мушког пола је највећи у посматраном периоду и износи 35, што је драстичних 97,23% у односу на свега једног извршиоца женског пола. Број учинилаца мушког пола у току 2017. године је нешто нижи у односу на претходну годину и износи 22, док је број извршилаца женског пола укупно 3. У току 2018. године број мушких учинилаца овог дела се опет повећава и износи 33, у односу на укупно 2 извршилаца овог кривичног дела женског пола, а што износи свега 5,71%.

Добијени подаци указују да су жене, као и код свих других појавних облика криминалитета, и када говоримо о кривичном делу неовлашћено држање опојних дрога, далеко мање заступљене као извршиоци кривичног дела у односу на мушкарце.

Табела бр. 4. *Врста изречених казни за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога, за период од 2014. до 2018. године, на подручју Вишег суда у Нишу.*

Врста казне	Казна затвора	Новчана казна	Условна осуда
Број изречених казни за период 2014 - 2018	11	20	28

Табела бр. 4 показује да је за посматрани период од 2014. до 2018. године највише изречених условних осуда као мере упозорења, и то 28 условних осуда, што представља 47,46% од укупног броја изречених казни за предметно кривично дело. За условном осудом следи новчана казна – изречено је укупно 20 новчаних казни, што је 33,90% укупног броја казни, као и 11 казни затвора, а што представља 18,64% укупног броја казни за предметно кривично дело.

У оквиру изречених казни затвора доминира казна затвора до шест месеци (6 изречених за посматрани период), за којом следи казна затвора од шест месеци до годину дана (4 изречених за посматрани период), те казна затвора од годину дана до три године (1 изречена за посматрани период).

Табела бр. 5. *Укупан број и врста изречених казни за кривично дело из чл. 246а КЗ за подручје Републике Србије, за период од 2014. до 2018. године.*

Врста казне	Казна затвора	Новчана казна	Условна осуда
Број изречених казни за период 2014 - 2018	2087	2835	5896

Табела бр. 5 показује укупан број и врсту изречених казни за предметно кривично дело, за посматрани период, за подручје целокупне територије Републике Србије. Из означене табеле утврђује се да је, као и за подручје Вишег суда у Нишу, за ово кривично дело најчешће изрицана условна осуда као мера упозорења. У посматраном периоду за територију Републике Србије за ово дело изречена је укупно 5896 условна осуда, што представља 51,58% од укупног броја изречених казни за исто. Број изречених новчаних казни је укупно 2835, што представља 24,80% од укупног броја изречених казни за ово дело, док је најређе изрицана казна затвора – укупно 2087 ових казни, што представља 18,26% од укупног броја.

На основу наведених података Републичког завода за статистику, утврђује се да је казнена политика која се спроводи на подручју Вишег суда у Нишу у складу са казненом политиком која се спроводи на целокупној територији Републике Србије.⁶³ Наиме, најчешће је изрицана условна осуда као мера упозорења, коју прати новчана казна, а после које долази и казна затвора, као казна која је изрицана у најмањем броју случајева.

⁶³ Доступно на: <https://www.stat.gov.rs/oblasti/pravosudje/punoletni-ucinioci-krivичnih-dela/>. Приступ 05.09.2020. године.

9. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Опште је позната чињеница да је злоупотреба различитих врста опојних дрога у савременом животу постала свакодневница, што представља изузетно штетну појаву и велику опасност по друштво на глобалном нивоу. Уживање опојних дрога, на начин како се то чини данас, представља и те како негативну друштвену појаву чији су резултат многобројне последице – како за самог конзумента опојне дроге, тако и за читаву друштвену заједницу.

Злоупотреба опојних дрога је проблем који је у значајној мери присутан и у нашој земљи. С тим у вези, постоје подаци по којима се број зависника од опојних дрога у Републици Србији креће око 50 хиљада. Овом броју зависника треба придодати вероватно исто не тако мали број и оних конзументата о којима нема поузданих сазнања, на који начин долазимо до забрињавајућег податка који упућује на закључак да је неопходно предузети мере којима ће се открити нове методе у сузбијању ове болести зависности, на који начин би се ова негативна друштвена појава свела на најмању могућу меру.

Проблем данашњице је у томе што постоји велики број различитих врста опојних дрога, који се константно увећава, а које се релативно лако могу набавити и не захтевају велики издатак новчаних средстава, те су на тај начин доступне свим слојевима друштва. Наиме, наркоманија као једна од болести зависности не познаје расу, националност, економско стање, па ни пол и узраст. С тим у вези, забрињава и податак да се међу конзументима опојних дрога јављају све више млади људи, а код којих се доња старосна граница протеклом времена све више смањује. То из разлога јер су млади људи најподложнији за експериментисање са дрогама и каснији развој зависности, а по упозорењима стручњака то је узраст од 12 до 15 година као доба високог ризика за почетак узимања дрога, па и за касније последице које се огледају на менталном, али и на породичном и социјалном плану.⁶⁴

Решење овог глобалног проблема треба потражити пре свега у различитим системима и програмима превенције – превасходно програмима примарне превенције који се односе на децу и омладину, за који период одрастања је карактеристичан вртоглави пораст броја конзументата опојних дрога, те програме који се односе и на њихове

---

⁶⁴ Доступно на <http://druga-sansa.okaleks.org.rs/onarkomaniji.html>. Приступ 03.09.2020. године.

родитеље, наставнике и друго школско особље, те остале релевантне субјекте из њиховог непосредног окружења.

Осим тога, сматрам да је потребно много боље организовање рада и уопште ангажовање полиције и осталих безбедоносних институција у држави, те њихова сарадња са тужилаштвом, на који начин би се побољшала могућност откривања и сузбијања и овог кривичног дела, а и осталих дела против здравља људи, која су у вези са опојним дрогама.

Сматрам да се на тај начин може повећати утицај на решавање овог проблема, који није само проблем самог конзумента дроге, већ је проблем и његове породице, па и друштва у целини, јер наркомани врше и друга кривична дела, као што су нпр. кривична дела из групе имовинских кривичних дела, а која врше у циљу стицања новчаних средстава за набавку опојне дроге, као и многа друга кривична дела.

10. ЛИТЕРАТУРА

1. <http://arhiva.mup.gov.rs/domino/saveti.nsf/drogainformator1.pdf>,
2. <http://druga-sansa.okaleks.org.rs/onarkomaniji.html>,
3. http://prezentacije.mup.gov.rs/upravaobrazovanje/aktuelno/b%202001/web_Bezbednost_4_2001.pdf
4. <http://www.mup.gov.rs/wps/portal/sr/gradjani/saveti/Narkomanija>
5. <http://www.mup.gov.rs/wps/portal/sr/gradjani/saveti/Narkomanija>,
6. [http://www.psihologijanis.rs/arhiva-godisnjak/godisnjak-2004/Godisnjak-Vol-3-No-3-\(2004\)-73-82.pdf](http://www.psihologijanis.rs/arhiva-godisnjak/godisnjak-2004/Godisnjak-Vol-3-No-3-(2004)-73-82.pdf)
7. <http://www.stopdrogama.org/projekti3.htm>
8. <https://www.drugabuse.gov/>,
9. <https://www.drugs.com/illicit/lsd.html>,
10. <https://www.lexonline.paragraf.rs/WebParagraf/>
11. <https://www.pravniportal.com>,
12. <https://www.psychologytoday.com/conditions/cocaine>,
13. <https://www.stat.gov.rs/oblasti/pravosudje/>,
14. <https://www.who.int/about/who-we-are/constitution>,
15. www.drugfreeworld.org/drugfacts/marijuana.html,
16. www.toxquebec.com/livre_drogues/en/index_ecstasy.html,
17. Весна Николић-Ристановић, Слободанка Константиновић-Вилић – Криминологија, Београд, 2018,
18. Грубач М, Васиљевић Т, Коментар законика о кривичном поступку, Београд, 2011,
19. Грубач М, Васиљевић Т, Коментар законика о кривичном поступку, Београд, 2011,
20. Деспотовић А, Игњатовић М, Зависност од дрога и лекова – наркоманије, Институт документације заштите на раду, Ниш, 1980,
21. Ђорђевић З, Основне карактеристике кривичних дела злоупотребе дрога у нашем законодавству – Саветовање Ново кривично законодавство и проблеми у теорији и пракси, Београд 2006. године,
22. Ђурђић В, Јовашевић Д, Кривично право, Посебни део, Београд, 2010,
23. Ђурђић В, Кривично процесно право – Посебни део, Ниш, 2011 године,

24. Јовашевић Д, Кривично право, Општи део, Београд, 2018. године,
25. Константиновић–Вилић С, Николић–Ристановић В, Криминологија, Београд, 2018. године,
26. Константиновић–Вилић С, Николић–Ристановић В, Криминологија, Правни факултет у Нишу, Центар за публикације, 2012. године,
27. Кушевић В, Злоупотреба дрога, Графички завод Хрватске, Загреб, 1987. године,
28. Лазаревић Љ, Коментар кривичног законика, Правни факултет Универзитета Унион, Београд, 2011. године,
29. Мајић М, Вештина писања првостепене кривичне пресуде, Службени гласник Републике Србије, Београд, 2014. године,
30. Маринковић, Д, магистарски рад – Кривично правни и криминалистички аспекти спречавања злоупотребе опојних дрога, Правни факултет, Београд, 2003. године,
31. Миладиновић В, Чејовић Б, Кривично право, Посебни део, Српско удружење за кривично право, Београд 1997. године,
32. Николић Д, Наркоманија – злочин или казна, Београд, 2001. године,
33. Николић Д, Опојне дроге и здравље људи, Правни живот бр. 9/2002, Београд, 2002. године, стр. 275-284,
34. Павловић М, Кривична дела у вези са опојним дрогама, Зборник радова, Правни факултет, Ниш, 2012. године, стр. 443-457,
35. Саветовање, Наркоманије и кривична одговорност, Београд, 2000. године,
36. Стојановић З, Коментар Кривичног законика, Службени гласник Републике Србије, Београд, 2019. године,
37. Стојановић З, Коментар Кривичног законика, Службени гласник Републике Србије, Београд, 2007. године,
38. Стојановић З, Кривично право – приручник за полагање правосудног испита, Службени гласник Републике Србије, Београд, 2019. године,
39. Terminology and Information on Drugs, UNODCCP, New York, 1999. p.64,
40. Томић З, Кривично право – Посебни дио, Правни факултет Универзитета у Сарајеву, Сарајево, 2007. године,
41. Ћирић З, Димитријевић Б: Основи судске психијатрије и судске психологије, СКЦ, Ниш, 2009. године,

42. Ђирић З, Судско – психијатријски аспект менталних поремећаја насталих злоупотребом дрога, Правни факултет, Ниш, 68/2014,
43. Цоковић С, Кривична дела злоупотребе опојних дрога, (докторска дисертација) Правни факултет Ниш, 2015. године,
44. Цоковић С, Кривично дело неовлашћено држање опојних дрога у домаћем и упоредном кривичном законодавству, Зборник радова, Правни факултет Ниш, 2017. године, стр. 103-120,
45. Чејовић Б, Кривично право у судској пракси, Посебни део, Крагујевац, 2008. године,
46. Чејовић Б, Кривично право, Општи део, Српско удружење за кривично право, Београд, 1997. године.

11. ДОКУМЕНТАЦИЈА

1. Билтен – Пунолетни учиниоци кривичних дела у Републици Србији, 2014, Република Србија, Републички завод за статистику, Београд, 2015. године,
2. Билтен – Пунолетни учиниоци кривичних дела у Републици Србији, 2015, Република Србија, Републички завод за статистику, Београд, 2016. године,
3. Билтен – Пунолетни учиниоци кривичних дела у Републици Србији, 2016, Република Србија, Републички завод за статистику, Београд, 2017. године,
4. Билтен – Пунолетни учиниоци кривичних дела у Републици Србији, 2017, Република Србија, Републички завод за статистику, Београд, 2018. године,
5. Билтен – Пунолетни учиниоци кривичних дела у Републици Србији, 2018, Република Србија, Републички завод за статистику, Београд, 2019. године,
6. Билтен Врховног касационог суда, бр. 2/2012, Intermex, Београд,
7. Закон о изменама и допунама Кривичног закона Савезне Републике Југославије. Службени гласник Републике Србије, бр. 39 (2003),
8. Закон о изменама и допунама Кривичног законика Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“, број 72/2009),
9. Закон о психоактивним контролисаним супстанцама Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“, бр. 99/2010 и 57/2018),
10. Законик о кривичном поступку Републике Србије („Службени Гласник Републике Србије“ бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 и 35/2019)
11. Јединствена конвенција о опојним дрогама, 1961. године, „Сл. лист СФРЈ – Међународни уговори и други споразуми“, бр. 2/64 и „Сл. лист СФРЈ – Међународни уговори“, бр. 3/78 – др. закон,
12. Казнени закон Хрватске (125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18 и 126/19),
13. Конвенција о психотропним супстанцама, 1971. године, „Сл. лист СФРЈ“, бр. 40/73,
14. Конвенција Уједињених нација против незаконитог промета опојних дрога и психотропних супстанци, 1988. године, „Сл. лист СФРЈ – Међународни уговори“ бр. 14/90,

15. Кривични законик Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“ бр. 85/2005, 88/2005 – испр, 72/2009, 111,2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019),
16. Кривични законик Републике Српске („Сл. Гласник РС“, бр. 64/2017 и 104/2018 – Одлука УС),
17. Кривични законик Федерације Босне и Херцеговине (Сл. новине ФБиХ, бр. 36/2003, 21/2004 – испр, 69/2004, 18/2005, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016, и 75/2017),
18. Кривични законик Црне Горе (Сл. Лист РЦГ, бр. 70/2003, 13/2004 – испр. и 47/2006 и Сл. лист ЦГ бр. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 – др. закон, 40/2013, 56/2013 – испр. 14/2015, 42/2015, 58/2015 др. закон, 44/2017, 49/2018 и 3/2020),
19. Пресуда Апелационог суда у Београду Кж1 бр. 3146/11 од 22.03.2012. године,
20. Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 бр. 747/2015 од 06.08.2015. године,
21. Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Кж бр. 1389/15 од 18.12.2015. године,
22. Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Кж бр. 389/2017 од 07.04.2017. године,
23. Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Кж1 бр. 521/2019 од 01.10.2019. године,
24. Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Кж1 бр. 817/2018 (1) од 19.08.2018 године,
25. Пресуда Апелационог суда у Новом Саду Кж1 743/15 од 13.08.2015. године,
26. Пресуда Вишег суда у Чачку, К бр. 17/15 од 30.09.2015. године,
27. Пресуда Врховног касационог суда Кж бр. 1502/98 од 9. септембра 1999. године,
28. Пресуда Врховног касационог суда Кж бр. 930/2015 од 27.10.2015. године,
29. Пресуда Врховног касационог суда Републике Србије, Кж бр. 153/2005,
30. Пресуда Округног суда у Београду К бр. 639/97 од 16. јануара 1998 године,
31. Протокол о измени јединствене конвенције о опојним дрогама, 1972. године,
32. Решење Апелационог суда у Крагујевцу, Кж1 бр. 3019/2011 од 22.09.2011. године.

12. САЖЕТАК И КЉУЧНЕ РЕЧИ

Сва кривична дела која су у вези са опојним дрогама, па тако и предметно кривично дело – неовлашћено држање опојних дрога, спадају у ред посебно тешких кривичних дела, и то из више разлога. На то најпре указује заступљеност ових кривичних дела у укупном криминалитету који се протеком времена све више увећава, а онда и профил извршилаца ових кривичних дела – најчешће зависника од употребе опојних дрога.

Посебно тешке су последице ових извршених кривичних дела, које се огледају пре свега у последицама здравственог и медицинског карактера, односно у стварању све већег броја зависника од употребе опојних дрога, а која зависност са собом повлачи низ других проблема здравственог карактера, што све збирно делује деструктивно и погубно на организам конзумента опојних дрога.

Осим тога, последице се огледају и на социјалном плану, и то на начин да се као извршиоци кривичних дела у вези са опојним дрогама све више јављају млади људи, уз тенденцију смањења те старосне границе протеком времена, а који у почетку немају јасну представу о озбиљности последица које наступају на овај начин. Такође, значајно је поменути и секундарни криминалитет везан за ова кривична дела, и то најчешће различите врсте имовинских кривичних дела које зависници врше да би дошли до новчаних средстава неопходних за набавку опојне дроге.

Кључне речи: опојне дроге, злоупотреба дрога, зависност, здравље људи.

13. ABSTRACT

“UNAUTHORIZED POSSESSION OF NARCOTICS – CRIMINAL LAW ASPECT”

All criminal offenses related to narcotics, including the criminal offense in question - unauthorized possession of narcotics, are among the most serious criminal offenses, for several reasons. This is first indicated by the presence of these crimes in the total crime, which is increasing over time, and then the profile of the perpetrators of these crimes - most often drug addicts.

The consequences of these committed crimes are especially severe, which are reflected primarily in the consequences of health and medical nature - in the creation of an increasing number of drug addicts, and which addiction entails a number of other health problems, all collectively destructive and detrimental to the body of drug users.

In addition, the consequences are reflected in the social field, in the way that young people are increasingly appearing as perpetrators of drug-related crimes, with a tendency to reduce that age over time, and who initially have no clear idea of the seriousness the consequences that occur in this way. Also, it is important to mention the secondary crime related to these crimes, most often different types of property crimes that addicts commit in order to obtain the funds necessary for the purchase of narcotics.

Key words: narcotics, drug abuse, addiction, human health.

14. БИОГРАФИЈА

Емилија Стошић рођена је 23. октобра 1996. године у Нишу. Завршила је Основну школу “Свети Сава” у Нишу, а потом и “Правно – пословну школу” у Нишу, са одличним успехом, као добитник Вукове дипломе два пута. Одмах по завршетку средње школе, школске 2015/2016 године, уписала је Правни факултет Универзитета у Нишу, и на истом дипломирала 02. октобра 2019. године са просечном оценом 9,73. Исте године, кандидат је уписала и мастер студије на Правном факултету Универзитета у Нишу, на општем смеру – ужа кривичноправна научна област, и положила све испите са просеком 10,00. У току основних студија, ангажовала се на ваннаставним активностима, те учествовала на неформалном moot court такмичењу, као и на пројекту “Практични правници”.

Добитник је државне стипендије у другој, трећој и четвртој години студија, а на завршној години основних студија, као и на мастер студијама, стипендиста је Фонда за младе таленте Републике Србије и добитник стипендије “Доситеја”. Од октобра 2019. године, кандидат обавља приправнички стаж у Вишем суду у Нишу у трајању од две године, са циљем стицања практичних знања и оспособљавања за полагање правосудног испита. Говори енглески језик.

**ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ ШТАМПАНОГ И ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА
МАСТЕР РАДА**

Име и презиме аутора мастер рада: **Емилија Стошић.**

Наслов мастер рада: **Неовлашћено држање опојних дрога – кривично-правни
аспект.**

Ментор: **проф. др Душица Миладиновић – Стефановић.**

**Изјављујем да је електронски облик мастер рада у pdf формату истоветан
штампаном облику, који сам предао/ла Правном факултету Универзитета у Нишу.**

**У Нишу,
28.10.2020. године.**

Потпис аутора

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА

Изјављујем да је мастер рад, под насловом **Неовлашћено држање опојних дрога – кривично-правни аспект**, пријављен и одбрањен на Правном факултету Универзитета у Нишу:

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да овај мастер рад у целини, нити у деловима, нисам пријављивао/ла на другим факултетима, нити универзитетима;
- да нисам повредио/ла ауторска права, нити злоупотребио/ла интелектуалну својину других лица.

Дозвољавам да се овај мастер рад чува у библиотеци и објави на сајту Правног факултета Универзитета у Нишу, са подацима о датуму одбране и комисији пред којом је рад брањен.

Аутор мастер рада: **Емилија Стошић**.

У Нишу, 28.10.2020. године

Потпис аутора
